© PDF: Kamunikat.org 2020
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 39 (1283) ГОД XXV БЕЛАСТОК 28 ВЕРАСНЯ 1980 г. ЦАНА 2 ЗЛ.

Дзяўчаткі з мастацкага калектыву бельскай гмінай школы.

ШТО МОЖА ШКОЛА?

Бельская зборная гмінная школа належыць да адной з найбольшых у нашым ваяводстве, а можа і ў краіне. У самой школе ў Бельску вучыцца каля 600 дзяцей, апрача таго, школа мае яшчэ 16 філіялаў у розных вёсках Бельшчыны, у тым ліку аж адзінаццаць — поўных васьмікласных.

Адна з падставовых спраў школы на сённяшні дзень — давоз вучняў з розных мясцовасцей на заняткі. У гэтай школе даязджае 418 чалавек. Школа мае ўласны школьны аўтобус, які курсуе некалькі разоў у дзень па спецыяльнай трасе, спалучаючы ўсе вёскі гміны, збіраючы і развозячы дзяцей па школах. Апрача таго, сем трактарных прычэпаў робяць па два курсы штодзень. Розныя драбнейшыя справы транспарту бярэ на сябе, таксама школьны, „Жук“.

І вось вельмі важна, каб усе гэтыя сродкі транспарту былі ў поўным парадку, каб штодзень усе дзеці маглі даехаць у школу.

Дзякуючы добраму супрацоўніцтву школы з яе апекунамі — Спулдзельняй сельскагаспадарчых гурткоў і Гміннай спулдзельняй, дырэктару школы Аляксандру Артэмовічу ўдаецца пастаянна ўтрымліваць школьны транспарт у поўнай спраўнасці. Спулдзельня сельгасгурткоў нейкі час нават платы не брала на рамонт прычэпаў. Усё гэта рабілася ў рамах апякунства і бацькоўскай дапамогі школе. А і цяпер, хоць ужо платна, спулдзельня робіць усе рамонты на час і вельмі салідна. Дзякуючы гэтаму, усе сродкі школьнага транспарту курсуюць рэгулярна і дзеці могуць спакойна вучыцца.

Спулдзельня сельгасгурткоў вельмі дапамагла таксама школе на час закончыць летнія рамонты. Ва ўсіх школах Бельскай гміны рамонты былі закончаны да пачатку навучальнага года У двух школах гміны — у Кнарыдах і Пасынках, былі праведзены капітальныя рамонты будынкаў, а ў Райску рамонт правяла брыгада СКР.

Школа не застаецца ў даўгу ў сваіх апекуноў. Вучні выступаюць у іх з канцэртамі (у школе існуе вялікі, 100-асабовы мастацкі калектыў), дапамагаюць працай — перабіралі і капалі бульбу, палолі і інш., часта СКР ці ГС выкарыстоўваюць школьныя будынкі на свае сходы ці ўрачыстасці.

Пад апекай ГС вучні ўжо традыцыйна прымаюць удзел у акцыі „Шклянка гарачага малака“. У асенні і зімовы час каля 800 вучняў бельскай гміннай школы атрымлівае ў школе гарачае малако.

Мастацкім калектывам школы ў Бельску заапекаваўся бельскі філіял беластоцкай фабрыкі „Понар-Бял“. Школа атрымала ад фабрыкі грошы на касцюмы для выступленняў.

Як бачым, гмінная школа ў Бельску моцна абапіраецца на асяроддзе, у якім працуе, атрымлівае ад яго дапамогу і сама стараецца рабіць людзям і ўстановам усё, што ў яе сілах.

Але не ўсе справы гміннай школы

(Працяг на стар. 4)

Гутарка дзядзькі Максіма

Столькі гадоў хаджу я па гэтым свеце, але такой пагоды, такой бяды, якая зараз, я дагэтуль не сустракаў. У мінулым годзе, для прыкладу, сабралі мы вельмі слабы ўраджай, на ўзроўні таго, які мой бацька збіраў у першыя гады пасля вайны, калі нашы хлебаробы не ведалі яшчэ, што гэта такое мінеральныя ўгнаенні, гербецыды і пестыцыды, а трактара баяліся, як нейкай пякельнай машыны.

А што чаўпецца ў гэтым годзе? Дождж і дождж. Нават тое, што мы скасілі, не можам звезці.

СТАРЭЮ, ДУРНЕЮ...

— Нічога, на паперы і ў справаздачах усё будзе ў парадку, — перабіла мяне мая Палашка, а я не змог ёй запярэчыць, бо сапраўды, нават у нашай гміне, колькі разоў прымаў я ўдзел у пасяджэннях гміннай рады, заўсёды з даклада старшыні вынікала, што дынаміка развіцця нашай гміннай гаспадаркі шмат вышэйшая ў параўнанні з папярэднім перыядам. Мала хто з нас, прысутных, праўду кажучы, што-колеч ведаў і разумеў, з чым можна з'есці гэтую „дынаміку“ і да чаго яна адносіцца, але ніхто не пярэчыў, бо старшыня рады, хаця і гміннай, не абы-хто, чалавек з вышэйшай адукацыяй, давераны. Калі хлусіць, дык хрэн з ім. Значыць, так трэба, можа яго службовы абавязак такі. Ці ж мала сярод нас такіх людзей, якія і чорта назавуць анёлам, калі сваю карысць у гэтым знюхаюць?!

Такія думкі чамусьці лезлі мне ў галаву, калі я сядзеў ля акна і ўзіраўся ў шэрае сумнае неба. Кроплі дажджу назойліва бубнілі аб шыбу і падаконнік, вецер ламаў старую грушу, а цяжкія хмары паўзлі амаль над дрэвамі.

— Ну і што з гэтага будзе, Максімка? — звярнулася да мяне Палашка. — Гаварыла я табе, што давай уручную будзем авёс касіць, як даўней бывала, а ты — не, захацелася табе тэхнікі, рашыў пачакаць эскаэраўскай снопавязалкі! І дачакаўся!

— Слава Богу, — гавару ёй, — што жыта мы паспелі звезці.

Яна, аднак, слухаць не хацела маіх слоў і давай ізноў чытаць мне пропаведзь аб тым, які я лянівы зрабіўся і самай простай справы не патраплю ўжо ўладзіць.

— Нябось, — гаварыла лепшая частка майго сямейнага шчасця, — Антон Крыванос не чакаў у чарзе за машынамі! Яму нават „Бізонам“ скасілі і абмалацілі...

— Бо ў яго спецыялістычная гаспадарка, — буркнуў я жонцы, каб адчапілася.

— Бачыш ты яго! — усклікнула яна. — Знайшоўся спецыяліст! На дзяржаўных кармах і я магла б быць такім спецыялістам!

— Ніхто табе не бароніць, — адказаў я жонцы, але без унутранага перака-

(Працяг на стар. 4)

IX З'ЕЗД БГКТ

КАБ ЖЫЛІ І РАЗВІВАЛІСЯ...

(З ВЫСТУПЛЕННЯ МІКАЛАЯ ПАНФІЛЮКА — ДЭЛЕГАТА З ДУБІЧ ЦАРКОЎНЫХ)

— За мінулыя чатыры гады ў дзейнасці БГКТ шмат што змянілася, — сказаў М. Панфілюк. — Былі ў нас і дасягненні і недахопы. Галоўная прычына недахопаў у працы, напрыклад, нашага бэгэкатоўскага гуртка ў Дубічах Царкоўных, памойму, гэта тое, што цяпер моладзь не сядзіць дома, не трымаецца сяла. А яшчэ маё пакаленне, памятаю, у вольны час збіралася на вечарынкі ў святліцы, з запалам рыхтавалі мы пастаноўкі, выступалі з імі не толькі ў сябе, але нават паказвалі ў суседніх сёлах. А сёння? Хоць сёння гаспадарыць не так цяжка, бо ўсё робіцца пераважна машынамі, а людзі жывуць у добрых умовах, заможна, але ўсё ж хто толькі здолее, той уцякае ў горад. З маладых у вёсцы засталіся лічаныя адзінкі. І як тут згуртаваць іх і разгарнуць культурна-асветную дзейнасць? Але мы ўсведамляем сабе, што нельга апускаць рук, што трэба рабіць усё, каб гурткі жылі і развівалі сваю працу.

Цяжка сёння ўявіць сабе Беларускае грамадска-культурнае таварыства без „Нівы“. „Ніва“ як орган ГП БГКТ адыгрывае вялікую ролю сярод нашага насельніцтва: яна служыць нам інфарматарам і агітатарам — дома, а ў школе — дапаможнікам. І таму, чым больш нашага тыднёвіка будзе даходзіць да нашых людзей, тым лепш для ўсіх нас. І калі наш дубіцкі гурток БГКТ не стаіць высока ў іншых формах культурна-асветнай дзейнасці, то ў падпісцы „Нівы“ мы займаем вядучае месца. Не буду таіцца, што ў гэтым ёсць і мой асабісты ўклад. Працую я лістаносцам і ў сваім раёне прапагандую наш тыднёвік. Ужо шэраг год людзі ў нас выпісваюць вельмі многа „Нівы“, цяпер найбольш ва ўсім Беластоцкім ваяводстве. Дагэтуль у маім раёне было 189 падпісчыкаў, а ў гонар нашага IX з'езда да 10 чэрвеня пастараюся знайсці яшчэ 11 чалавек, каб у другім паўгоддзі было ў мяне роўна 200 падпісчыкаў. Хачу, каб не было ў нас такога гаспадара, якому ў кожную пятніцу не ўручыў бы я нашу родную „Ніву“. З прыемнасцю сцвярджаю, што яе паважаюць і з цікавасцю чытаюць у беларускім асяроддзі, а гэта значыць, што людзі шануюць і ўсю нашу арганізацыю.

І ёсць у мяне, і, думаю, таксама ў многіх з нас, пажаданне, каб нашыя аўтары з аб'яднання „Белавежа“ больш пісалі сцэнічных і іншых твораў, якія былі б прыгодны для скарыстання ў культурна-асветнай працы ў нашых гуртках і школах, бо забедна ў нас з такімі матэрыяламі. А маем жа здольных і цікавых паэтаў, празаікаў, публіцыстаў, якія патрапяць рабіць гэта ўдала: Віктар Швед, які ідзе Купалаўскай дарогай, Аляксандр Баршчэўскі — чулы на чалавечыя пачуцці, мой зямляк — паэт і вучоны Іван Чыквін, малады літаратар Міхась Шаховіч, вопытны пісьменнік Сакрат Яновіч, улюбёны ў гісторыю Беласточчыны Мікалай Гайдук, здольны журналіст „Нівы“ Віктар Рудчык і іншыя.

Нававыбранаму Галоўнаму праўленню БГКТ, усім дэлегатам і гасцям нашага з'езда жадаю ўсяго найлепшага ў іх жыцці і выдатных вынікаў у працы, каб наша беларуская культура і мова жылі і развіваліся.

© PDF: Kamunikat.org 2020
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

© PDF: Kamunikat.org 2020 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

З БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

„ЛАСТАЎКА“ І ІНШЫЯ

Прыгожыя ваколіцы вёскі Лаўрышава. Побач — Нёман, лес. На лета ў гэтай вёсцы адкрыўся піянерскі лагер „Ластаўка“. Тут адпачывае 120 школьнікаў — дзяцей калгаснікаў і рабочых саўгасаў Навагрудчыны. У вёсцы Шчорсы дзейнічае санаторна-аздараўленчы лагер. Пры адзінаццаці сярэдніх школах раёна адкрыты лагеры працы і адпачынку.

„БЕЛАРУСЬ“ У ФРАНЦЫІ

На мінскі трактарны завод прыйшло пісьмо ад прэзідэнта франка-савецкага акцыянернага таварыства „Акціф-Аўта“ Жэрара Коша. Ён піша: „15 гадоў назад мы прадалі 60 трактараў „Беларусь“, а ў мінулым годзе — 1700, пры гэтым ва ўмовах вельмі сур'ёзнай канкурэнцыі. Бо прадукцыю прапаноўваюць 75 айчынных і замежных фірм. Натуральна, што поспех маюць тыя, чые тавары высокай якасці, з добрым аздабленнем і па канкурэнтных цэнах. Трактары „Беларусь“ адпавядаюць усім патрабаванням“.

13000 СПЕЦЫЯЛІСТАЎ

Мінула 30 гадоў з таго часу, як пачало працаваць Ашмянскае сельскае прафесійна-тэхнічнае вучылішча № 18 — школа механізатарскіх кадраў для Ашмянскага, Смаргонскага, Астравецкага і іншых раёнаў Гродзеншчыны. За гэты час падрыхтавана звыш 13 тысяч кваліфікаваных трактарыстаў, камбайнераў, механізатараў шырокага профілю. Многія з іх сталі вядомымі людзьмі, маюць высокія ўрадавыя ўзнагароды. Вучылішча двойчы ўзнагароджана дыпломамі ВДНГ СССР.

НАСЛЕДНІКІ ТАРПАНАЎ

Паляпшэнню мясцовых парод коней дапаможа распрацаваны Беларускім навукова-даследчым інстытутам жывёлагадоўлі комплекс мерапрыемстваў, дзе галоўны ўпор зроблен не на прывазныя пароды, а на мясцовыя, якія з'яўляюцца прамымі наследнікамі лясных тарпанаў. У бліжэйшыя гады канаводства ў Беларусі атрымае племянны і спартыўны напрамак. Табун коней вырасце да 300 тысяч галоў.

КАЛЯНДАР

185 гадоў назад

29.9.1795 нар. К. Рылееў, рускі паэт, адзін з кіраўнікоў паўстання дзекабрыстаў.

85 гадоў назад

28.9.1895 пам. Л. Пастэр, французскі біёлаг і хімік, заснавальнік мікрабіялогіі.

3.10.1895 нар. С. Ясенін, рускі савецкі паэт.

50 гадоў назад

28.9.1930 нар. В. Дайліда, беларускі савецкі пісьменнік.

29.9.1930 пам. І. Рэпін, рускі жывапісец.

Вакальна-інструментальны калектыў „Верасы“.

КАРЭСПАНДЭНЦЫЯ З БЕЛАРУСІ

НА ЭСТРАДЗЕ „ВЕРАСЫ“

„Верасы“ — гэта вакальна-інструментальны калектыў. Час нараджэння — 1974 год, восень — пара, калі ўскраіны беларускіх лясоў пакрываюцца ліловаружовым пакрывалам верасу, ад таго і назва. Яго сталы адрас — Мінск, філармонія.

Ужо першыя крокі маладых выканаўцаў былі ўдалыя. На Усесаюзным фестывалі артыстаў эстрады ў Маскве калектыў „Верасы“ стаў лаўрэатам. А песня беларускага кампазітара Юрыя Семянякі „Журавіны“ проста зачаравала залу. Слухачы ацанілі і высокае выканаўчае майстэрства і арыгінальную інтэрпрэтацыю самабытных народных мелодый.

Праз год на Усесаюзным фестывалі ваенна-патрыятычнай песні ў горадзе-герої Новарасійску беларускія „Верасы“ атрымалі галоўную ўзнагароду. Калектыў выканаў новую кампазіцыю Ігара Лучанка „Курган славы“, што расказвала пра гераічнае змаганне беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

У сталіцу Фінляндыі Хельсінкі „Верасы“ былі запрошаны разам з выканаўцамі палітычных песень з ЗША, Чылі, Швецыі, Аргентыны. Міжнароднае журы высока ацаніла майстэрства маладых савецкіх артыстаў, іх прыгожае выкананне палітычных песень, песень пра каханне, сяброўства, іх музыкальны густ, цікавы рэпертуар.

Менавіта рэпертуар у значнай ступені садзейнічаў імкліваму ўзлёту калектыву. Яго арыентацыя на колішнія, забытыя песні апраўдала сябе. Напрыклад, у канцы 30-х гадоў была вельмі папулярная песня „Эх, Андруша“. Падабаўся яе аптымізм, бадзёры рытм. Ад былых падпольшчыкаў Мінска члены калектыву „Верасы“ даведаліся, што гэтую песню выконваў пад гітару кіраўнік маладзёжнай падпольнай арганізацыі Герой Савецкага Саюза Мікалай Кедышка. Пасля і групу назвалі „Андруша“. Відаць, было ў гэтай песні нешта такое, што паднімала дух, натхняла верай у перамогу.

Калектыў апрацаваў песню па-сучаснаму і ўключыў у рэпертуар. І цяперашняя моладзь прымае яе з такім самым разуменнем і энтузіязмам, як і яе аднагодкі ваеннага часу.

Цікава таксама гісторыя паўторнага трыумфу танга Канстанціна Лістова „Калі любіш — знайдзі“. Аўтар слоў — вядомы паэт-песеннік Леў Ашанін — запрапанаваў „Верасам“ даць песні новае жыццё. Ён прадчуваў, што ў выкананні гэтага калектыву песня, як кажуць, запалоніць сэрцы. І яна запаланіла: і ў папулярнай навагодняй праграме Цэнтральнага тэлебачання „Блакітны агеньчык“, і ў нядзельнай перадачы „Добрай раніцы“. Лірыка і чулліvасць мелодыі захапляе ўсіх слухачоў. „Верасы“ спявалі яе будаўнікам Байкала-Амурскай магістралі. На гасцінных выступленнях у Сібіры беларускі калектыў канцэртаваў разам з папулярным амерыканскім спеваком Дзінам Рыдам. „Верасы“ здымаліся ў яго фільме.

Удача гуртуе. Калектыў дасюль выступае амаль у нязменным складзе і колькасці — 12 чалавек. Таму універсалізм яго ўдзельнікаў. Кіраўнік калектыву Васіль Раінчык аранжуе „Верасам“ песні, сам кампануе музыку, іграе на фартэпіяна і „ёніцы“ і... адзіны ў калектыве не спявае. Усе іншыя члены калектыву дасканала валодаюць і сваімі спявачымі здольнасцямі і музыкальнымі інструментамі. Спецыяльна „Верасам“ пішуць песні такія вядомыя кампазітары як Аляксандра Пахмутава, Ігар Лучанок, Леанід Захлеўны.

Калектыў „Верасы“ гарманічна спалучае класічныя, народныя мелодыі і своеасаблівасці сучасных рытмаў. Нядаўна ўсесаюзная фірма „Мелодыя“ запісала іх выступленне на дзве пласцінкі тыпу „дыска“. Вялікай папулярнасцю карыстаюцца таксама стэрэапласцінкі балгарскай фірмы „Балкантон“ з запісамі палітычных песень у выкананні беларускага калектыву.

У гэтым годзе да шматлікіх паклоннікаў „Верасоў“ далучыліся тысячы гасцей Алімпіяды, што наведалі іх выступленні.

...Канцэртны сезон калектыву „Верасы“ не спыняецца.

Ала Луцэнка
Фота Я. Коктыша

Спецыялістычныя гаспадаркі, іншае жыццё

Сакольская гміна налічвае звыш 10 тысяч жыхароў. Найбольшымі вёскамі з'яўляюцца Камёнка Старая, Багушы і Ліпіна. Індывідуальныя гаспадары карыстаюцца амаль 500 трактарамі, 180 снопавязалкамі і 260 бульбакапалкамі. Можна ўжо гаварыць пра прагрэс, калі існуе тут больш 140 спецыялістычных гаспадарак і ў бягучым годзе будзе іх 154. Сярод іх пераважаюць гаспадаркі, якія спецыялізуюцца ў жывёлагадоўлі. Ёсць таксама звыш 30 гаспадарак, якія заняліся вырошчваннем пасадачнай бульбы (садзэнякаў), агароднiны і фруктаў. Многія з іх маюць ужо значныя дасягненні. Да найлепшых жывёлаводаў належаць: Вальдэмар Геніюш з Геніюшаў, Здзіслаў Рашкоўскі і Вацлаў Скварко — абодва з Сярбоўцаў, Зыгмунт Клімовіч з Задваранаў, Цэзары Саросек з Богушаў і Мацей Марцулевіч з Номікаў.

У Сакольскай гміне бясспорным фактам з'яўляецца рост сельскай прадукцыі. Уласнікі найбольш таварных гаспадарак разжыліся на навюсенькія мураванкі, уласныя трактары і камплекты сельгасмашын, каляровыя тэлевізары, швейныя машыны, пыласосы, халадзільнікі, пральні і іншыя ніколі не лішнія машыны. Жыццё іх стала больш змястоўным. Маюць яны цесны кантакт з аграномам, выпісваюць і чытаюць сельскагаспадарчыя газеты. Карыстаюцца каштоўнымі ўказаннямі, прымяняюць новую практыку апрацоўкі на сваім полі і сенажацях. Але маюць яны і больш часу на культурны адпачынак. Як усе прагрэсіўныя перадавыя гаспадары.

(ця)

Маё жыццё — гэта хлеб • Конкурсы БГКТ на 1981 год • Жамчужыны мінулага • Літаратурная старонка • Забытая трагедыя • Расказ Лучко • Па шчырасці • Гародчык Цёткі Мальвіны • Зямля ў народным вераванні • Весткі з Бельска, Нараўкі, Нарвы, Міхалова, Крываціч, Чаромхі • Калі сніцца мёртвае дзіця • У гасцях у князя • Песня „Jeszcze się tam żagiel bieli“.

TELEWIZJA WARSZAWA

Niedziela 28 IX — 6.00 TTR Uprawa rośl. sem. III. 6.30 Hod. zwierz. sem. III. 7.00 Nasze spotkania. 7.45 Now. w domu i zagr. 8.10 Emerytury dla rolników. 8.20 Telewizjada. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek. W programie „Niedźwiedź pana Adamsa". 10.20 Antena. 10.50 Zapisane kamerą. 11.10 Piękne głosy — Carlo Zardo. Bas, solista mediolańskiej La Scali. 11.50 Dziennik. 12.05 Rolnicze rozmowy. 12.35 Przygody Sindbada. 13.00—23.00 Tylko w niedzielę.

Poniedziałek 29 IX — 13.30 RTSŚ — TTR Fiz. sem. I. 14.00 Chem. sem. I. 15.20 Pr. dnia. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Zwierzyniec. 16.55 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.20 Poradnia zdrowego człowieka. 17.45 Polskie drogi — odc. V pt. „Lekcja geografii". 18.40 Radzimy rolnikom. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.10 Teatr na świecie „Dom kobiet", Zofia Nałkowska. 21.40 Publicystyka międzynar. 22.10 Śledztwo zostało wznowione. część II. 22.40 Dziennik.

Wtorek 30 IX — 6.00 TTR — RTSŚ Fiz. sem. I. 9.00 J. pol. kl. V—VI. 9.55 J. pol. kl. II lic. 12.50 Rodzina współczesna. 13.30 RTSŚ — TTR J. pol. sem. III. 14.00 Fiz. sem. III. 15.50 Pr. dnia. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Klub seniora. 16.55 Studio młodych. 17.45 Dom i my. 18.05 Skojarzenia. 18.25 Królik Bugs przedstawia — anim. film USA. 18.50 Dobranoc. 19.00 Skarbiec. 19.30 Dziennik. 20.10 Film TV na świecie. Knedle z serem — węg. film fab. 21.15 Lekarz radzi. 21.25 Panorama. 22.05 Śpiewa Mieczysław Święcicki. 22.35 Dziennik.

Środa 1 X — 6.00 RTSS — TTR J. pol. sem. III. 6.30 Fiz. sem. III. 13.30 Mat. sem. I. 14.00 Biolog. sem. I. 15.20 Pr. dnia. 15.25 Nurt — Mat. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Michałki. 16.55 Puchary Europy w p. nożnej, II połowa meczu Szombierki — Trabzonsport. 17.50 Los. Małego i Express lotka. 18.00 Puchary Europy w p. nożnej, II połowa meczu Legia — Slavia. 18.50 Dobranoc. 19.00 Camerata. 19.30 Dziennik. 20.10 Inauguracja Konkursu Chopinowskiego. 21.20 Puchary Europy w p. nożnej Widzew — Manchester. 22.55 Dziennik.

Czwartek 2 X — 6.00 RTSŚ — TTR Mat. sem. I. 6.30 Biolog. sem. I. 9.00 Praca — technika kl. II. 11.55 Nauka o człowieku kl. VIII. 13.30 RTSŚ — TTR Mat. sem. III. 14.00 Biolog. sem. III. 15.20 Pr. dnia. 15.25 Decyzje piętnastolatków. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Czwartek TDC. 17.30 Magazyn bezp. ruchu drog. 18.00 Turniej reporterów. 18.25 Patrol. 18.50 Dobranoc. 19.00 Sonda. 19.30 Dziennik. 20.10 Z serii: Szeryf McCloud „Łącznik z Nowego Meksyku" ameryk. film krym. 21.20 Pegaz. 22.10 Mózg. 22.40 Kronika Konkursu Chopinowskiego. 23.00 Dziennik.

Piątek 3 X — 6.00 RTSŚ — TTR Mat. sem. III. 6.30 Biolog. sem. III. 9.55 Program dla klas IV. 11.55 Wych. ob. kl. VIII. 13.30 TTR — Uprawa rośl. sem. I. 14.00 Hod. zwierz. sem. I. 15.05 Red. szkolna zap. 15.20 Pr. dnia. 15.25 Nurt — Porozmawiajmy. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Kółko graniaste. 16.55 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.20 Rodzina Połanieckich — odc. II pt. „Między nienawiścią a miłością". 18.40 Radzimy rolnikom. 18.50 Dobranoc. 19.00 Tel. Młodych przedst. 19.30 Dziennik. 20.10 Studio teatralne. Stanisław Grochowiak „Okapi". 21.55 Pr. rozr. 22.45 Dziennik.

Sobota 4 X — 6.00 TTR Upr. rośl. sem. I. 6.30 Hod. zwierz. sem. I. 13.30 Hod. zwierz. sem. III. 14.00 Mech. rol. 15.25 Pr. dnia. 15.30 Militaria, obronność, nowoczesność. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Skakanka. 16.55 Estrada folkloru. 17.25 I liga piłki nożnej. 18.20 Studio Młodych przedst. 18.50 Dobranoc. 19.00 „Nie ta, to inna" cz. I. — plebiscyt piosenki. 19.30 Dziennik. 20.10 „Historia Manon Lescaut i Kawalera Des Grieux" odcinek III (ostatni) — film fab. TV fr. 21.55 Blisko i daleko. 22.25 „Nie ta, to inna" cz. II — plebiscyt piosenki. 22.45 Dziennik. 23.00 Cichy domek na wsi — film fab. USA. (ur)

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 26 IX — 8.35 Film fab. 9.45 Koncert. 18.40 Film fab. 20.35 Sopot - 80. 21.55 Mistrzostwa Europy w koszykówce.
Sobota 27 IX — 8.35 Film fab. 14.30 Spektakl teatru kukiełkowego. 15.20 Nie do wiary. 18.30 P. nożna. Ararat — Spartak. 20.30 Spotkanie z G. Ułanową. 21.35 Mistrz. Europy w koszykówce.
Niedziela 28 IX — 9.00 Film anim. 12.00 Film ser. 14.10 Koncert życzeń. 15.25 Filmy anim. 16.00 Panorama międzynarodowa. 16.45 Klub podróży. 17.45 Sopot - 80. 19.35 Mistrz. Europy w koszykówce. 21.00 Pr. muz.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота 12.05 — 12.25 (UKF).

КІНО

Białowieża Zabójstwo chińskiego maklera — USA 30 IX—1 X. Maria — szwedz. 2—3 X. Gang Olsena na szlaku — duń. 4—5 X.
Bielsk Podl. Wielki podryw — pol. 29—30 IX. Zapowiedź ciszy — pol. 1—2 X. Rewolwer — wł. 3—5 X.
Czeremcha Niezwykła Sarah — ang. 30 IX—1 X. Słońce hien — tunez. 4—5 X.
Gródek Dubler — fr. 4—5 X.
Hajnówka Powrót człowieka zwanego koniem — USA 29—30 IX. Sowizdrzał Świętokrzyski — pol. 1—2 X. Mistrz rewolweru — USA 3—5 X.
Michałowo Idź do mamy, tata pracuje — fr. 30 IX—1 X. Niebieskie kołnierzyki — USA 2—3 X. Miłość szesnastolatka — NRD 4—5 X.
Mielnik Dzień szarańczy — fr. 1 X. Dwaj mężczyźni meldują powrót — czes. 4—5 X.
Milejczyce Szczęście jest tak blisko — rum. Jabborwocky — ang. 1—5 X.
Narew Aż rozłączy nas śmierć — NRD. Kieszonkowiec — fr. 1—5 X.
Narewka Ojciec królowej — pol. Krótki sezon — wł. 1—5 X.
Nurzec Magiczny komień — NRD 1 X. Porwany przez Indian — NRD 2—3 X. Corleone — wł. 4—5 X.
Orla Ojciec królowej — pol. Krótki sezon — wł. 1—5 X.
Rajsk Bądź błogosławiona — buł. Werdykt — fr. 1—5 X.

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY
ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE"
Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

Wydawca: RSW „Prasa-Książka-Ruch" Kombinat Wydawniczo-Kolportażowy w Białymstoku. Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku.

Ogłoszenia przyjmuje: Biuro Reklam i Ogłoszeń ul. Wesołowskiego 1, 15-950 Białystok, tel. 232-41 w. 278, oraz wszystkie biura ogłoszeń RSW „Prasa-Książka-Ruch" na terenie całego kraju. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności. Prenumeratę przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch" oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał, I półrocze i na cały rok następny; do dnia 10 poprzedzającego okres prenumeraty na pozostałe okresy roku bieżącego. Cena prenumeraty: kwartalna 26 zł, półroczna 52 zł, roczna 104 zł. Jednostki gospodarki uspołecznionej, organizacje społeczne zamawiają prenumeratę w miejscowych Oddziałach RSW „Prasa-Książka-Ruch", w miejscowościach zaś, w których nie ma Oddziałów, w urzędach pocztowych. Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych i u doręczycieli. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie, nr 1153-201045-139-11; prenumerata ta jest droższa od prenumeraty krajowej o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

„Niwa" — PLISSN-0546-1960. Nr indeksu 36671. Zam. 1442 Nakład 6.725 I-3

© PDF: Kamunikat.org 2020 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

Беларуская літаратура — **Аляксандар Баршчэўскі**

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЯНКА КУПАЛА — ЧАСТКА XIII

Адным з найбольш інтэнсіўных матываў у польскай творчасці Купалы з'яўляецца грамадскі матыў. У ранніх вершах паэта знаходзім пацвярджэнне таго, што галіна грамадскага жыцця была яму найбліжэйшай ужо ў маладым узросце. Купала, стоячы на парозе жыцця, ужо дасканала бачыў народную нядолю і глыбока спачуваў пакрыўджанаму народу. У грамадскіх вершах асабісты элемент хаця і выступае, але зыходзіць на другі план.

Варта сказаць, што зварот да грамадскай праблематыкі не даецца маладому паэту лёгка. У некаторых вершах з грамадскім элементам не мала дэкларатыўнага і паверхнаснага.

Ziemio, kocham ja ciebie, kocham duszą całą.
Chcę piersią przylgnąć, jak do swej kochanki,
Pragnę ciebie ozdobić w szkarłatowe wianki,
Pragnę otoczyć ciebie nieśmiertelną chwałą.

Амаль у кожным радку гэтага верша выступае злоўжыванне словамі. Паяўляецца ў ім крайняя слоўная дэкаратыўнасць. Дзякуючы гэтаму слушная ідэя любові да роднай зямлі патанае ў слоўнай і непатрэбнай квяцістасці.

Усё гэта было вынікам паэтычнай няспеласці маладога Купалы. Пачынаючы паэт паўтараў тое, што было сказана многімі іншымі паэтамі. Канцэнтраваў у сваіх вершах знешнюю палітру паэтычнай іншасказальнасці не ўласнай, а перапетай і паўторанай.

Істотная ў гэтых вершах грамадская праслойка. Паэт акцэнтуе незадаволенасць існуючымі адносінамі, якія з'яўляюцца прычынай нядолі аўтара і народа, ад імя якога аўтар стараецца выступаць. Выступленні маладога Купалы найчасцей маюць характар скаргі, наракання, ляманту. У яго вершах няма праграмы, а тым больш дзеяння.

Тэматычны абсяг вершаў Купалы досыць шырокі. Адну з асноўных пазіцый займае ў іх думка аб убостве беларускага селяніна, які з'яўляецца як бы жывым абвінавачаннем пануючых грамадскіх адносін. Такія вершы, як „Białorusin", „Nie dla was" і другія, утрыманы ў ідэйным каларыце Сыракомлі і Канапніцкай. Аднак іх ідэйная і мастацкая вартасць значна ўступае творчасці названых польскіх паэтаў. Крайні сентыменталізм і слязлівасць сведчаць аб тым, што малады Купала аставаўся ў няволі людаманскай традыцыі XIX стагоддзя. Найгоршае ў гэтых вершах Купалы тое, што няма ў іх яшчэ ўласнага бачання свету, свайго непаўторнага клімату, арыгінальных пастацей герояў. Аднак усё гэта прыходзіць разам з узростам і спеласцю.

М. ШАХОВІЧ

З народных гаворак

волочашча, -эйі, жан. — жанчына лёгкага жыцця, гуляшчая. „Нэ біэтэсь, нэма за што, (Хоть хороша — волочашча" (з народнай песні). А хто такую волочашчу возьмэ? Такейі волочашчэйі то і до дому нэ прыводь. — А ты тэпэр знайды, коб нэволочашча, тэпэр всіэ волочашчы, — додала Матрона.

дырывяжка, -і, жан. — драўляны вазок, каляска. Нешта паміж возам, а тачкай. Гэта двухколка, у якую запрагалі каня, або як некалі вала. Апрача таго, што ездзілі ёю на поле, вазілі таксама і некаторыя рэчы, прыкладна, мяшкі з бульбаю. Ужывалася таксама ў значэнні драўлянай лыжкі. Помэнтаю, як шчэ і ў нас дырывяжка була. Дід сядут, бувало, у дырывяжку і пойіхалі на поле. Тэпэр коб хто дырывяжкою выйіхаў — засміялі б. Дырывяжка вэзэ, костяжка сычэ, а мокры Марцін пудсажвае пуд млін. (загадка).

клішня, -і, жан. — галоша ў нагавіцах. Шчэ оно клішні нэ прышыла. Добра што клішня ціла, а ты бы вжэ дома дустаў. Пудвыны, а то тягнэш клішнею по болоты. А вун зостався посэрэдыны болота на пэньковы, цілы клішні ў болоты.

обэрэмок, -а, мужч. — ахапак. Прынэсі обэрэмок сіна. Што ты? Обэрэмка нэ хватыт. Обэрэмок обэрэмковы нэ рувны. Ну то возьмі два обэрэмкі!

цупа, -ы, жан. — вялікі кавалак. Свайго часу была гэта, несумненна, мера. А як ужэ свято, то мама клалі булку хліба, цупу масла і мы йілі. У нас цупы масла на тыдэнь хватало. Одыды, бо як дам цупою масла.

(Тымянка, гміна Нурэц)

ЖАНЧЫНЫ Ў БЕЛІ

У медыцынскай службе вялікую работу выконвае малодшы медыцынскі персанал. Медсёстры — гэта беспасрэдныя памочнікі лекараў, беспасрэдныя апекуны хворых людзей. У Храбалах, апрача лекара, працуюць Тэрэза Паплаўская і Надзея Семянюк. Не будзь іх, лекару немагчыма было б справіцца з масай працы ў сваім раёне і панаваць над станам здароўя яго жыхароў.

Тэрэза Паплаўская па прафесіі акушэрка, але працуе тут медсястрой. Займаецца найбольш здароўем маці і дзіцяці. Асабліва дбае яна аб нованароджаных. Часта бывае ў той хаце, дзе ёсць гэтае маленства. Калі немаўляці міне шэсць тыдняў, тады яна наведвае яго ўжо толькі раз у месяц. А маленькіх ёсць у храбалоўскім раёне каля трыццаці. Да яе абавязкаў належыць школьная гігіена. Яна заўсёды жаданы госць у мясцовых школах, у якіх сочыць за здароўем і развіццём падрастаючага пакалення. І яшчэ адна вельмі важная справа — паслябальнічная апека над хворымі, якой яна таксама ўдзяляе шмат увагі.

Медсястра Надзея Семянюк працуе на месцы, у прыёмнай, дапамагае лекару. Ужо 20 год працуе яна ў храбалоўскім асяродку здароўя, а распачала працу ў медыцынскай службе ў 1958 годзе. Прафесіянальны вопыт у яе вялікі.

— Усе мы разам, — гаворыць кіраўнік храбалоўскага асяродка здароўя Мікалай Паплаўскі, — звяртаем асаблівую ўвагу на прафілактыку, бо лягчэй жа хваробу папярэдзіць, чым яе вылечыць. З гэтай мэтай усе мы праводзім лекцыі і гутаркі і ў школах і ў вясковых клубах.

Варта адзначыць і той факт, што храбалоўскія людзі медыцыны — гэта людзі ветлівыя, добразычлівыя, з высокай культурай. І не дзівота, што аб храбалоўскім асяродку здароўя можна пачуць шмат добрых слоў.

Міхась Хмялеўскі
Фота аўтара

Тэрэза Паплаўская.

Надзея Семянюк.

З НАРОДНАЙ АБРАДНАСЦІ

Месяц з давен-даўна меў вялікае значэнне і ўплыў на жыццё чалавека. Паслугоўваліся яго святлом пры розных начных працах, служыў ён паказальнікам дарог, часу ў сувязі са сваімі фазамі. То паяўляўся ён маленькім серпікам, то рос у вачах, набіраючы круглай формы, то памяншаўся і змяняўся ў выгнуты зуб, то зноў на нейкі час прападаў. Раз асвятляў Зямлю серабрыстым святлом, другі раз рабіўся чырвоным-чырвоным. Гэтыя розныя формы прыцягвалі ўвагу чалавека, які пачаў дапасоўваць да іх сваё жыццё і адбываючыеся на Зямлі змены. З імі спалучаў ён і сілы добрыя, і сілы злыя, ад якіх залежалі яго поспехі і паводзіны. Асабліва вялікую ўвагу прысвячаў Месяцу маладому, так званаму маладзіку. І тут назіраецца ўзаемаўплыў і пераплятанне рэлігій язычаскіх і хрысціянскай. Прыкладна, першая нядзеля на маладзіку. Лічылася яна найважнейшай нядзеляй месяца. Калі ў астатнія дапускалася магчымасць працы ці ў полі, ці дома, дык у гэтую катэгарычна забаранялася. Сёння гэта ўжо толькі ва ўспаміне старэйшых людзей, якім у сваю чаргу нехта пераказаў, але некалі як правіла трэба было абавязкова ў гэты дзень пайсці ў царкву.

Адначасова да Месяца вярталіся таксама ў шматлікіх замовах ад хвароб. Ставілі яго нароўні з Богам. Вось, прыкладна, замова ад болю зубоў, запісаная ў Локніцы і бытуючая ў Падрэчанах: „Божа моца, Пана Езуса помоцо. Домб в бору, камень в мору, Месец на небе. Покі те тры браця моцні се посполу не знайдо, нех мне зэмбы так длуго не болят". Відаць тут выразнае змяшанне спомненых рэлігій. А заадно з гэтага вынікае, што людзі свайго часу верылі ў Месяц, як у боскую сілу.

На фарміраванне вераванняў людзей у сілу Месяца і яе ўплыў як на чалавека, так і на раслiннае жыццё мелі паасобныя фазы. Галоўнымі былі тры моманты: 1) маладзік, 2) узрастанне і заніканне, 3) поўня.

Пачнем ад спраў гаспадарчых. Істотнае значэнне мелі тут маладзік і фаза ўзрастання аж да поўні. Спалучалі з гэтым паяўленне і насіленне розных з'яў на Зямлі, узрост. І сама поўня абазначала ўжо свайго роду дабрабыт, багацце. Найчасцей адносілі гэта да апрацоўкі зямлі. Нават па сённяшні дзень ёсць такое перакананне, што каб сабраць добры ўраджай, каб добра расло, дык трэба пачынаць севы на маладзіку.

(Працяг на стар. 5)

БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ-80

Вера Осяк і Вера Сват са Старога Ляўкова. II месца сярод дуэтаў у катэгорыі фальклорнай песні. Акампаніруе А. Лукашук. Фота М. Шаховіча.

Без задняй думкі

СПОРТ — добрая рэч

Сам, праўда, я не быў спартсменам, помню толькі, што ўдалося мне разы два завязаць „у вузел" качаргу. Там ёсць, вядома, сакрэт, але і сіла патрэбна. І яшчэ аднойчы ў аматарскай барацьбе зламаў выпадкова два рэбры, а даведаўся аб гэтым пазней. Барацьба была ў тыя гады спортам нумар адзін. Ёю захапляліся ўсе — ад гарадавога да Блока. І, вядома, папулярнасць барцоў была вельмі вялікая. Паддубнага на цыркавых турнірах я помню вельмі добра, хоць ён і не заўсёды выігрываў. Тады была такая цікавая сістэма турніраў (зараз часам футбалісты так гуляюць): калі барэц з Варшавы, а чэмпіянат у Варшаве, то ён і выігрываў, кіяўлянін — у Кіеве, масквіч — у Маскве. Гледачы любяць быць сведкамі перамогі землякоў і суайчыннікаў. Барцы гэта ўлічвалі ў сваіх незвычайна шумных прадстаўленнях. Але трэба было высветліць, хто сапраўды самы дужы і тады ехалі ў Гамбург і ўстанаўлівалі сапраўдны клас. Па гамбургскаму ліку. Адсюль выраз — „гамбургскі лік."

Потым цыркавая барацьба страціла папулярнасць, а барцы ўладкаваліся хто куды, і, я помню, яны аказаліся ў рэстаране Дома літаратараў. Гэты рэстаран даволі дакладна, але злосна апісаны Булгакавым. На самай справе месца было нядрэннае, і людзі былі цікавыя. Дык вось, порцыі ў рэстаране былі цудоўныя менавіта таму, што кухарамі былі былыя барцы. Смак я не помню цяпер, але вось памер розных блюд быў разлічаны на цяжкавагавікоў.

Цяпер барацьбу я бачу па тэлевізару і не пазнаю, як і не пазнаю бокс. А даводзілася ж мне бачыць кулачныя баі сценка на сценку. Проста на неўскім лёдзе ля Ахты. Там біўся адзін кулачны баец цудоўнай сілы і тэмпераменту. Расказвалі, што ён, увайшоўшы ў азарт, пабіў усіх сваіх супернікаў, а потым не мог спыніцца і сваіх пабіў таксама. Горкі гаварыў, што ўдзельнічаў у кулачных баях яшчэ ў Ніжнім, але майстэрства сваё ў гэтай галіне не дэманстраваў пісьменнікам. У кожным выпадку, не помню я, каб хто-небудзь скардзіўся...

У час маёй маладосці аб спорце многа гаварылі, але не займаліся ім. Цяпер я даволі часта сяджу ля тэлевізара і пазіраю, як хварэе жонка за якую-небудзь дружыну ці за спартсмена, і думаю, што спорт — добры занятак для людзей, нават не займаючыхся спортам. А спартсмены мне нагадваюць пісьменнікаў занятасцю сваёй. Пісьменнік прачынаецца раніцай, ведаючы, што яго чакае папера і занятак у яго на гэты дзень ёсць. І ў спартсмена таксама ёсць занятак на кожны дзень. Спорт займае галаву. У гэтым яго галоўная каштоўнасць. Гэта добрая рэч.

(З выдатнага савецкага пісьменніка Віктара Шклоўскага)

МАЛОЧНАЯ РАКА

Маслазавод у Бельску перапрацоўвае 270-300 тысяч літраў малака ў суткі. Такую колькасць сырадою прывозяць з шасці гмінаў, бліжэйшых Бельска, а таксама лішкі малака з малачарскіх прадпрыемстваў у Міхалове і Заблудаве. Сёлета сяляне даставілі больш малака, чым у такі самы летні перыяд у мінулым годзе (для параўнання сёлета 32,2 млн. літраў і 26,6 млн. літраў малака за першае паўгоддзе 1979 года). За шэсць першых месяцаў бягучага года бельскае малачарскае прадпрыемства выпусціла 1789 тон масла, 234 тысячы літраў смятаны і 4249 тон малочнага парашку. Яно абяспечвае сваімі прадуктамі ў першую чаргу жыхароў гміны і горада Бельска і гмінаў Орля, Боцькі і Гродзіск. Масла высылае таксама на Шлёнск.

Бельскі завод спецыялізуецца перш за ўсё ў прадукцыі высакаякаснага масла, адборнага малочнага парашку, смачных сыраў „Пулаўскага" і „Лавіцкага" (сыры высылае на забеспячэнне Беластоцкага ваяводства).

Варта адзначыць, што 60% сырадою дастаўляюць 4908 гаспадарак, якія пачалі спецыялізавацца ў гадоўлі малочных кароў і 366 спецгаспадарак. Сёлета маслазавод прадаў сваім дастаўцам 83 электрадойкі, 327 электрычных пастухоў, 59 вентылятараў для сушэння травы і больш 170 штук пародзістых цялят.

(ця)

© PDF: Kamunikat.org 2020 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

© PDF: Kamunikat.org 2020
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

(Працяг са стар. 1)

ШТО МОЖА ШКОЛА?

вырашаны да канца. Вялікай цяжкасцю ў працы школы з'яўляецца цесната ў школьным будынку ў Бельску. На 600 вучняў (школьны будынак разлічаны на 400 вучняў) ёсць толькі 10 класных пакояў, а класаў аж 19, ды яшчэ з вялікай колькасцю вучняў. Нават у прадшкольных групах па 40 малышоў, што вельмі ўскладняе працу настаўнікаў.

Трэба яшчэ ўзяць пад увагу тое, што каля 2/3 вучняў даязджае з вёсак. Ім трэба даць месца на час чакання і на пачатак урокаў, і на пад'езд дадому. І вельмі ж важна, каб усе дзеці былі накормлены, каб атрымалі гарачы абед, каб маглі нечым карысным заняцца ці забавіцца. Ролю такога месца спаўняе святліца разам са сталоўкай. Але і там вельмі цесна.

А між тым на школьным двары ёсць будынак, які калісьці быў школьны, а цяпер там жывуць чатыры сям'і бяльчан, якія нічога супольнага са школай не маюць. Хапіла б, каб гарадскія ўлады прыдзялілі гэтым сем'ям кватэры, і школа мела б дадаткова чатыры класныя пакоі.

Але, на жаль, справа гэта аказалася вельмі складанай. Галоўная перашкода заключаецца ў тым, што школа гмінная, яна падлягае гмінным уладам, а жыхары школьнага двара — гарадскія. Начальнік гміны не можа ім прызнаць кватэр, а начальнік горада не цікавіцца клопатамі гміннай школы. У яго сваіх, гарадскіх спраў нямала.

А што ў такіх умовах можа зрабіць школа?

Мабыць, толькі марыць, каб начальнікі гміны і горада неяк маглі сустрэцца і дагаварыцца на карысць школы.

Магчыма, так яно і будзе, толькі калі?

Яніна Чэрнякевіч
Фота аўтара

(Працяг са стар. 1)

СТАРЭЮ, ДУРНЕЮ...

нання, бо і сам ведаў, якім чынам разбагацеў наш Антон Крыванос. Проста завёў ён суполку з мясцовай спулдзельняй сельскагаспадарчых гурткоў на кааперацыю ў вырошчванні парасят. СКР дастаўляе яму кармы, асабліва гэтыя розныя правіты ды іншыя вітамінізаваныя кармавыя кампаненты, якія вельмі цяжка купіць, а ён, Крыванос, корміць гэтых парасят, і, калі падрастуць яны да 50-60 кілаграмаў, прыязджаюць з СКРу, забіраюць, а жывы капітал два разы ў год папаўняе Крываносавае конта ў сельскагаспадарчым банку. Крыху пазней знюхаў ён яшчэ іншую нагоду дзеля ўласнай нажывы. Пайшла ў нас мода на сельскагаспадарчыя суполкі. У кожнай справаздачы яны двоіліся і троіліся. І ў нашага начальніка таксама раптоўна ўзрос апетыт на суполкі. Ён асабіста завітаў да Крываноса, каб яго сагітаваць. Крыванос дабраў да гэтай суполкі роднага брата, які ўжо 30 год працуе на чыгунцы, і свайго шваґра з суседняй вёскі. Сельскагаспадарчы банк адвёў у іх распараджэнне 5 мільёнаў злотых пазыкі, з чаго Крываносавай суполцы за высокую прадукцыю даравалі 2 мільёны, а рэшту расклалі для сплаты на многія гады. Пабудаваў ён для сваіх парасят вялікую, поўнасцю механізаваную хлеўню, а для сябе аграмадны, двухпавярховы дом, купіў у Беластоку прасторную пляцоўку пад вілу для дачкі, абзавёўся аўтамабілямі. Найперш ганяўся ён на паставачнай „Нысе“, а затым у яго на панадворку паявілася яшчэ і легкавая чэшская „Шкода“.

— Цяпер ён ужо ездзіць вялікім „Фіятам“, — заявіла мая Палашка. — Купіў яго за долары...

І гэтым яна мяне ўжо цалкам дабіла. Стары і дурны, не разумею, якому богу ў нас людзі моляцца.

Максім Нурэцкі

Толькі скнара і лянівы не выпісвае „Нівы“

БУГ У АГНІ

СЯМЕЙНАЯ ГІСТОРЫЯ

У кастрычніку 1940 года палітрук Локцеў атрымаў доўгачаканы водпуск і рашыў правесці яго ў родных старонках — у вёсцы Атрадаўка, ля ракі Днестр. Маці і бацькі ўжо не было тады на свеце, але жылі сёстры. Васіль хацеў пазнаёміць з імі сваю жонку — Веніяміну Яўстаф'еўну і пахваліцца сваім першародным, ледзь месячным сыночкам Віталіем.

Была гэта апошняя сустрэча сям'і Локцевых у іх родным гняздзе. Сястра Васіля, Таццяна Ксенафонцьеўна, вось так успамінае гэтую сустрэчу з братам:

„...Васіль прыехаў у ваеннай форме, быў у хромавых ботах, а на каўнерыку гімнасцёркі меў па два кубікі. (Што ў той час абазначала ваеннае званне лейтэнанта). У гэтай форме яшчэ на год раней ён сфатаграфаваўся і прыслаў нам сваю фотакартачку...“

Такую ж фатаграфію атрымаў я ад жонкі Васіля Локцева і была яна памешчана ў апошнім жнівеньскім нумары „Нівы“.

Восень стаяла позняя, кастрычнік, але на поўдні сонца яшчэ грэла вельмі моцна. Пахла спелым вінаградам і многімі іншымі фруктамі, якіх Веніяміна Яўстаф'еўна, родам з Беларусі, ніколі не пробавала. За гасцінным сталом, ды ў час прагулак па берагах Днястра Таццяна Ксенафонцьеўна расказвала пра лёс сваіх бацькоў, пра іх цяжкую долю.

— Да рэвалюцыі, — гаварыла яна, — мае бацькі выехалі ў Маскву, бо не мелі дзе жыць, не было ў іх сваёй кватэры. У Маскве бацька працаваў дворнікам, а маці служыла ў багатых людзей. Я нарадзілася ў Маскве.

Сям'я ў іх павялічылася да чатырох чалавек і гаспадару дома, дзе Ксенафон Локцеў служыў дворнікам, гэта не спадабалася. Прагнаў іх проста ад сябе і годзе. Давялося бадзяцца па матушцы-Расіі ў пошуках жылля і працы. Спыніліся яны на нейкі час у прамысловым горадзе Іванава-Вазнесенск. Там знайшлі сабе кватэру і абое ўладкаваліся на фабрыку.

Адзначаю і я гэты перыяд у сямейнай гісторыі Локцевых, бо ён аказаўся даволі важным для пазнейшага лёсу Васіля Локцева. Яго бацька, Ксенафон Зотавіч, сутыкнуўся тут з праўдзівымі рабочымі, з іх класавай свядомасцю, з пачуццём сваёй сілы, і рэвалюцыйны дух захапіў яго сэрца. На бой крывавы аднак не давялося яму пайсці разам з іншымі таварышамі. Цяжкая праца падарвала здароўе. Ён захварэў. Як бы і гэтага было яшчэ мала, распачаўся голад. Цяпер нам цяжка гэта ўявіць. Але тады людзі не мелі ані кусочка хлеба, ані жменькі мукі. Голад душыў за горла. А тут... бацька хворы, маці цяжарная, дзеці маленькія... Што рабіць?

СКАРБЫ ЧЫЖОЎСКАЙ ЦАРКВЫ

СВЕДКІ НАШАЙ ГІСТОРЫІ

Калі ўпершыню бачыш абрысы зацененай разгалістымі старымі дрэвамі чыжоўскай царквы, мімавольна здзіўляешся: чаму іменна якраз гэты знешні вельмі скромны вясковы храм стаў захавальніцай багатага збору помнікаў нашай культуры. Няма сумнення: адказ на такое пытанне трэба шукаць перш за ўсё ў мінулым. Прыгадайма з яго хоць некалькі фактаў.

Хоць у вядомых нам дакументах сяло Чыжы ўпершыню ўпамінаецца пад 1529 годам, але яго гісторыя сягае больш даўніх часоў. На палях суседніх з ім вёсак Курашава, Кутавая, Ласінка археолагі адкрылі значныя — і па колькасці, і па багаццю захаваных у іх рэчаў — пахавальныя курганы з III-IV і XII-XIII стагоддзяў. Гэта яскравы доказ таго, што Чыжы не былі пасаджаны ў пачатку XVI ст. на „сырым корані“, г. зн. на кавалку выцерабленай тады ж Бельскай пушчы. Наадварот, яны ёсць натуральны працяг ранейшых сялібаў і гаспадарчай дзейнасці тут усходніх славян. У другой палавіне XVI ст. гэтае сяло адыгрывала значную ролю ў тагачасным валодаючым вялікім абшарам Бельскім лясніцтве (належалі да яго землі цяперашніх вёсак Койлы, Ракавічы, Дубічы Асочныя, Давідовічы, Крывяцічы, Вітава, Істок, Карыціск, Старакорнін, Стараберазова, Махнатае, Збуч, Ягаднікі, Шастакова, Курашава, Камень і шэрагу прысёлкаў). У Чыжах „сядзелі“ тады стральцы, асочнікі, бортнікі і сяляне — каралеўскія падданыя, якія ў тагачасным вясковым асяроддзі вылучаліся, дзякуючы сваім заняткам, значнай асабістай свабодай і заможнасцю. У 1560 г. Чыжы былі вялікім сялом на 62 валоках. З „Люстрацыі ваяводства Падляшскага“, між іншым, вядома, што „стральцы... з вёскі Чыжы служылі ў тым 1574 годзе на замку тыкоцінскім па загаду паноў каралеўскай рады па дзесяць тыдняў з рушніцамі (стрэльбамі — М.Г.)“ і таму іх звольнілі ад пятай часткі падаткаў за той год. Ужо ў той час у сяле была царква. Пра гэта можна меркаваць на падставе пацвярджаючай ранейшы каралеўскі фундуш чыжоўскай царкве грамаце з 1573 г. караля польскага Генрыка Валезія. Такія ж дакументы мела гэтая царква ад каралёў Міхала Вішнявецкага (1670 г.), Яна Сабескага (1676 г.) і інш. І якраз у гэтым часе паўстае ў ёй захаваны ў зборах святара У. Цыбулінскага каштоўнейшы дакумент — „Початок метрыки церкви чижевьское пресвитера Антония Керсновьского презвитера чижевьского року 1675“. Метрыка канчаецца 1722 годом і ўсе запісы ў ёй вяліся на старабеларускай мове.

Настаяцель царквы ў Чыжах У. Цыбулінскі пры іконе „Св. Антоній Пячэрскі“. Фота М. Гайдука.

Дакладна невядома, калі чыжоўская царква стала уніяцкай, але наступіла гэта не раней 1607 г., калі на унію перайшоў Супрасльскі манастыр. Дарэчы, чыжоўскую царкву злучалі нейкія, дагэтуль недаследаваныя, сувязі з гэтым выдатным асяродкам уніяцтва на Падляссі. Вядома, напрыклад, што святар (парох) чыжоўскай царквы Ігнацій Міхнякевіч (нарадзіўся ў 1749 г. у вёсцы Клейнікі, памёр у Чыжах у 1803 г.) быў нейкі час афіцыялам і адміністратарам Супрасльскай уніяцкай епархіі. Таму не без падставы могуць быць здагадкі, што шэраг іконаў на дошках, у тым ліку „Св. Пётр“, „Св. Павел“, „Св. Антоній Пячэрскі“ і інш., якія захаваліся ў чыжоўскім храме, а таксама велічны роспіс на столі яго навы „Св. Тройца“ былі створаны іканапісцамі з Супрасльскага манастыра. Яны адметна адрозніваюцца высокім прафесіяналізмам ад тых, якія цяпер адкрывае з-пад некалькі наслаенняў мастак-

ЗАМЕСТ АДКАЗУ НА КРЫТЫКУ

АБ КАМІНАРАХ ПА-РОЗНАМУ

РАЗМОВА З ДЫРЭКТАРАМ ВАЯВОДСКАЙ КАМІНАРСКАЙ СПУЛДЗЕЛЬНІ ВАСІЛЁМ СЭЙНОТАМ

— Мы некалькі разоў пісалі аб камінарах і ўсё крытычна. А ці вы маеце непасрэдна ад людзей скаргі на камінараў?

— Маем, але гэта скаргі тыпу, што камінар зусім непатрэбны.

— А ён усё ж патрэбны?

— Калі ўласціва чысціць коміны, гаспадар ашчаджае ад 15 да 20 працэнтаў топліва. І другая важная рэч — забяспечваецца ад пажараў. У нас выступае такая дзіўная справа. Людзі кажуць, што чысцяць самі: „Дзед мой сам чысціў, бацька сам і я буду сам“. Гэта не так. Справа вырашана пастановай Міністра ўнутраных спраў ад 17 I 1969 г., што толькі камінар мае права чысціць.

— Чаму?

— Бо ён мае ўсе адпаведныя прылады і падрыхтоўку. Мятлой, аб якой гавораць гаспадары, коміна не вычысціш. Камінар мае абавязак пастаяннага нагляду — у рамках супрацьпажарнага забеспячэння. Ён хоча, каб коміны працавалі добра. Абавязак такі мае і гаспадар: паставіць добрую драбіну (былі выпадкі смерці, калі камінар падаў са старой драбіны), зрабіць дзверцы да коміна на гары. І наступнае: гаспадар павінен дапусціць камінара, інакш кажучы, павінен згадзіцца на чышчэнне. Але гаспадар павінен прымаць камінара як прыяцеля і саюзніка. Калі гаспадар згарыць, а будзе вядома, што не дапусціў камінара, можна яму не выплаціць страхоўкі.

— А як з той платай без чышчэння, на якую найбольш скардзяцца людзі?

— Гэта дзіўна, што гаспадар думае, што камінар хоча толькі грошай. І такі погляд на камінарскія паслугі выступае толькі тут, на нашых вёсках. Я хачу сказаць: гаспадар павінен заплаціць толькі за выкананую паслугу. Але не так, што я не пусціў, ён не чысціў, значыць і не заплачу. Гаспадар павінен дапусціць камінара да чышчэння. У іншым выпадку ён паступае несумленна.

— А калі невыгодны час, гаспадыня якраз павесіла чыстыя гардзіны перад святам і ўсё памыла?

— Камінар мае спосаб, каб нічога не пабрудзіць. Трэба, напрыклад, комін аблажыць мокрымі анучамі.

— Ці можа камінар спецыяльна кепска чысціць комін?

— Могуць быць такія выпадкі, але за такое махлярства накладаем вельмі вострыя дысцыплінарныя кары, звальняем з працы. І яшчэ хачу вам сказаць адну рэч, пра якую не ўспомнілі мы дагэтуль. Мяне непакоіць адна з'ява. У некаторых вёсках выступае ціхая змова: слухай, я табе не чышчу, не пішу кантрольнага пратакола, што твая агравальная сістэма няспраўная. Аб гэтым нікуды не паведамлю, толькі ты мне плаці. Гэта вельмі нядобрая з'ява. Камінар не выконвае сваіх абавязкаў, а наша ж заданне чысціць коміны, каб ашчаджаць топліва і не дапускаць да пажараў. Я вам скажу яшчэ, што ў Беластоку аднойчы ў вялікім будынку ад чаду памерла тры асобы. Чад узнік, як выявілася, па той прычыне, што ўласнік дома доўгі час не чысціў коміна, зразумела, пры дапамозе камінараў.

— Прабачце, што хачу вярнуцца яшчэ да аднаго моманту нашай размовы.

© PDF: Kamunikat.org 2020
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

© PDF: Kamunikat.org 2020
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

— Усе мы, — расказвае Таццяна Ксенафонцьеўна, — вярнуліся на радзіму, да сваякоў. Неўзабаве тут, у Атрадаўцы, нарадзіўся Васіль. Было гэта пад канец 1917 года. Бацька пабудаваў невялікую хату і так мы жылі ў вёсцы Атрадаўка.

Быў гэта час вялікіх перамен. І тут рабочая свядомасць Ксенафона Локцева ўзяла верх.

— Бацька наш, — успамінае сястра Васіля Локцева, — быў першым камуністам у вёсцы, ён першы пайшоў у калгас. Быў гэта першы калгас на ўвесь Краснінскі раён. Гэты калгас заснавалі яны ў 1929 годзе. Назвалі яго „Чырвоны змагар“. Бацьку нашага выбралі таксама старшынёю сельсавета. Але на гэтай пасадзе астаўся ён усяго ледзь два гады. Даўжэй не хацеў. І зноў вярнуўся старшынстваваць у калгасе „Чырвоны змагар“. У сакавіку 1937 года ён памёр, а яшчэ раней, але ў гэтым жа самым 1937 годзе, толькі ў студзені, значыць, на тры месяцы раней, памерла маці. Яна хварэла на сэрца, а да бацькі прычапіліся сухоты. Ён два гады ляжаў, нерухомы, у ложку.

(Працяг на стар. 6)

(Працяг са стар. 3)

Праўда, больш з маладзіком звязвалі сам рост і таму сеялі тады тыя расліны, дзе найважнейшым было сцябло — канюшына, віка, сарадэля. Будзе яно тады ўзрастаць так, як павялічваецца Месяц і будзе заўсёды маладое. Таксама і з пячэннем хлеба. Згодна з пераканаццем, не будзе ён тады чарствець. Калі справа ў зерні ці бульбяністых пладах — сеялі і садзілі на поўні. Нельга было сеяць на фазе занікання. Тады не толькі не будзе ўраджаю, але яшчэ ўсё гніло. І таму часта гэтую фазу называлі гніліха. Але не ўсё можна было садзіць на спомненых фазах. Вось, прыкладна, лён, пасеяны на маладзіку, пайшоў бы ў сцябло, якое б доўга не даспявала і было б заўсёды маладым, на поўні — пагнала б у зерне. Таму найбольш адпаведнымі былі фазы, калі Месяца не было відаць.

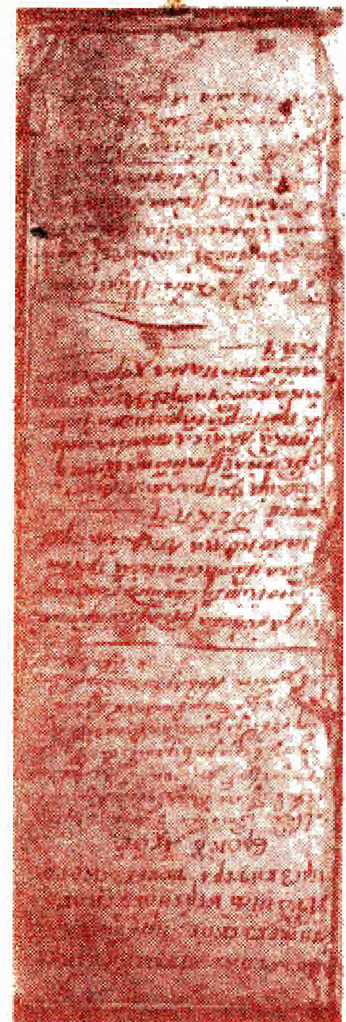
Месяц меў свайго роду ўплыў на лячэнне хвароб. Апрача таго, што звярталіся да яго ў шматлікіх замовах, меў ён уплыў і на збіранне лячэбных зёлак. Збіралі іх толькі і выключна на маладзіку і фазе ўзросту аж да поўні. Толькі тады сабраныя зёлкі мелі лячэбную моц. Сарваныя ў фазе занікання не толькі што не аздараўлялі, але маглі нават пашкодзіць. Што датычыць загаворвання хвароб, дык было яно паспяховым толькі тады, калі Месяц пачынаў змяншацца і ішоў на занік. Разам са змяншэннем Месяца адыходзіла хвароба. Ніколі нельга было замаўляць у іншым часе, таму што тады яна набірала сілы, асабліва хваробы псіхічныя.

Мела ўплыў на чалавека таксама і святло Месяца. Асабліва падатнымі былі дзеці. Наносіла яно на іх хваробы. І таму, калі дзіця спала ў тым месцы, дзе падала святло Месяца, трэба было на акне паставіць пасудзіну з вадой. Месяц тады ўтопіцца ў вадзе і не будзе мець шкоднага ўплыву на дзіця.

Святло Месяца было таксама прычынай лунатызму. Асабліва трэба было хаваць перад ім пялёнкі дзіцяці, а таксама асцерагацца, каб не падала яно на цяжарную жанчыну.

М. Шаховіч

кансерватар Ю. Ігнатовіч і якія належаць невядомаму мастаку-аматару з народа. Вырэзблены ў дрэве манументальны уніяцкі алтаркіёт у стылі барока з 1730 г., відаць, узбагаціў царкву ў часы пастырства ў ёй А. Міхнякевіча. Наогул жа яна была вельмі багата дарагімі іконамі, багаслужэбнымі кнігамі, харунгвамі, абрадавым посудам ужо ў XVIII ст., на што паказваюць значныя па аб'ёму перапісы царкоўнай маёмасці з 1759-1808 гадоў, якія захаваліся ў Чыжах па сённяшні дзень.

„Метрыка“ прэсвітара А. Керсноўскага з 1675 г.
Фота Р. Сасны.

Не без уплыву на такую заможнасць храма было ўменне жыхароў Чыжоў пастаяць за свае правы і гонар. Яны судзяцца не толькі з адміністратарам Бельскага лясніцтва шляхцічам Францішкам Смагажэўскім, але нават з самым гетманам Янам Клеменсам Браніцкім і нават выйгрываюць справы! Ф. Смагажэўскага, напрыклад, суд за крыўды, здзерствы і катаванні, учыненыя чыжоўцам, засуджвае выплаціць ім 400 злотых кампенсацыі, а самога саджае на 4 тыдні ў вежу драгічынскай крэпасці. Але трэба заўважыць, што сувязі Чыжоў з дваром Браніцкіх не заўсёды былі такімі варожымі: у царкве захавалася ікона „Вазнясенне Хрыстова“, якая паходзіць з асяроддзя прыдворных мастакоў Браніцкага з XVIII ст. Вялікай загадкай застаецца ікона з таго ж стагоддзя „Раждажство Хрыстова“, выкананая таксама на высокім мастацкім узроўні.

Пасля скасавання ў 1839 г. уніі і павароту зноў уніятаў да праваслаўя, у чыжоўскай царкве доўгі час няшмат што змянілася. Яшчэ ў 1890 г. яе настаяцель свяшчэннік Андрэй Ярушэвіч пісаў: „Наўрад ці знойдзецца ў епархіі (гродзенскай — Р.С.) другая такая царква, ва ўнутраным абсталяванні якой захавалася б столькі яўных рэштак уніі“. І ён, нягледзячы на небяспеку страціць пасаду настаяцеля і тым самым сродкі да жыцця, паклапаціўся ўсё ж, каб гэтыя рэшткі не загінулі і дайшлі аж да нашага часу. Рамонт і абнаўленне царквы ў канцы 90-х гадоў мінулага стагоддзя ўзбагацілі яе новымі каштоўнымі набыткамі за сабраныя ад парафіян сродкі, між іншым, іканастасам віленскага мастака Я. Малокіна — унутры, а ў знешнім дэкоры — элементамі мясцовай народнай рэзі па дрэву. Потым, ужо ў наша стагоддзе, царква папоўнілася іконамі, харунгвамі, народнымі тканінамі.

Колькі разоў чыжоўскай царкве і яе абсталяванню пагражала знішчэнне, сёння цяжка сказаць. У апошнюю вайну ў алтарную яе частку трапіў артылерыйскі снарад і разарваўся. На шчасце, ён не падпаліў будынка, але пашкодзіў палавіну дошак з роспісам XVIII ст., што знаходзіцца на столі гэтай часткі царквы. Як відаць з розных перапісаў, шмат каштоўнага з яе абсталявання загінула ў розныя нягоды. І ўсё ж захавалася многае, што пераканаўча даказвае, наколькі багатай была і ёсць у выдатныя творы мастацтва наша беластоцкая зямля.

Р. Сасна,
М. Гайдук.

Ікона „Раждажство Хрыстова“ невядомага мастака з XVIII ст.
Фота М. Гайдука.

Вы адзначылі, што на нашых вёсках асабліва выступае нейкае незразуменне працы камінараў. Гэта крыўдна слухаць.

— А мне як крыўдна! Я сам з беларускай вёскі (дырэктар даваў мне інтэрв'ю па-беларуску) і хацеў бы, каб было як найлепш. Але скажу вам: раёны Бельска, Гайнаўкі, Сямяціч ніколі не маюць поўнага камплекта камінараў, бо вельмі цяжка тут працаваць з людзьмі. Выганяюць проста камінараў з віламі. Я не разумею, каб у нашу атамную эру можна было так паступаць.

— А ёсць прыклады іншыя?

— Я дзейнічаю ў трох ваяводствах: Беластоцкім, Белападляшскім і Ломжынскім. І нідзе такой сітуацыі няма, як тут. Скажу больш: я бяру найлепшага камінара з Ломжынскага і пасылаю на Гайнаўшчыну, напрыклад. І што? Праз два тыдні ён уцякае. Не хоча, не можа там працаваць. Чаму?

— У нас ідзе цікавая дыскусія на тэму: якія мы людзі. Можа б і вы захацелі ў ёй прыняць удзел, дырэктар?

— Падумаю.

— Дзякую за размову.

Вера Леўчук

КНІЖНАЯ ПАЛІЦА

Гальяш Леўчык

H. L. Dalbo, Элга, Гальяш Леўчык, з якіх найбольш вядомы апошні — гэта літаратурныя псеўданімы Ільі Ляўковіча. Нарадзіўся ён 20 ліпеня 1880 года ў Слоніме. Здароўем быў ён кволы, але з душою вялікіх талентаў — прыгожа маляваў, спяваў, граў на скрыпцы і гітары, ну, і пісаў. У 1904 годзе выехаў ён у Варшаву. Друкавацца пачаў яшчэ ў „Нашай ніве“, а пасля супрацоўнічаў з заходнебеларускімі газетамі. У 1912 годзе выйшаў у свет зборнік яго вершаў „Чыжык беларускі“. Яго творчасць ішла следам купалаўскай рамантычнай музыкі. Безупынныя заломы — нечаканая змена радасці ў сум, эмоцыя і меланхолія, пастаянная сувязь з вёскай і фальклорам з'яўляюцца галоўнымі рысамі творчасці Гальяша Леўчыка. Жыццё пісьменніка абарвалася ў 1944 годзе ў акупаванай Варшаве.

У сотую гадавіну з дня нараджэння пісьменніка паявілася яго кніжка „Доля і хлеб“. Кніжка багатая творча і інфармацыйна. Ужо сам загаловак вельмі трапна паказвае на галоўную тэматыку літаратурнай творчасці. Складальнікі сумясцілі ў кнізе як паэтычныя, так і празаічныя творы пісьменніка. Кніжку адкрывае „Даніна сэрца“ — інфармацыйна-крытычны нарыс Ул. Калесніка пра жыццё і творчасць Г. Леўчыка. Далей ідуць літаратурныя творы пісьменніка. І пры іх трэба адзначыць, што ёсць спецыяльны раздзельчык „З народнага“, дзе змешчаны яго творы, пабудаваныя на канве народных загадак, гумару, анекдотаў. Гэта паказвае на схільнасць пісьменніка ў бок рамантызму.

Больш-менш палову кніжкі займаюць лісты пісьменніка, успаміны пра яго, каментарыі, бібліяграфічныя даведнікі пра творчасць яго і аб ім. Усё гэта багатая крыніца матэрыялу пра Гальяша Леўчыка — чалавека і пісьменніка. Асабліва яго карэспандэнцыя ды ўспаміны аб ім адкрываюць галоўныя рысы яго характару, яго светапогляд, яго штодзённыя праблемы.

М. Шаховіч

Доля і хлеб. Гальяш Леўчык, Мастацкая літаратура, Мінск 1980 г.

ЦАЛАВАЦЬ ЦІ НЕ ЦАЛАВАЦЬ

Вось разгарэлася дыскусія: цалаваць ці не цалаваць? Быццам абазначала гэта: быць або не быць. З-за гэтай праблемы перасталі мы нават спрачацца аб тым, якія мы людзі. Па-мойму, яна малаважная, бо нікому не ўзбрыло вучыць мяне гэтаму. Праўда, тыя, што мяне гадавалі, малую звярталі ўвагу на выхаванне (відаць таму, што ім не вельмі было ясна, чым мяне накарміць і ў што адзець). У школе нешта тлумачылі аб выхаванні, але, відаць, мала, бо шанаваць старэйшых навучылі мяне ў працы (а і то не ласкай, а „ляскай“). А было гэта, прыкладна, так: калі я тлумачыла дырэктару, што ў нас кепская сістэма падзелу працы, дык ён мне адказваў, што я кепска выхаваная і не шаную сваіх начальнікаў. Сістэма падзелу працы ў нас па сённяшні дзень кепская, прывяла яна да многіх трагедый, але затое ў начальства я цяпер амаль дасканалая дама. Увесь гэты скамплікаваны працэс адбыўся без цалавання рук.

Ці трэба цалаваць жанчын у руку? Я як жанчына заяўляю, што мне гэта зусім абыякава, ці мяне пацалуюць у руку ці не. Калі нехта пацалуе, думаю, што ён выхаваны (добра) на старасвецкі спосаб. Калі нехта не пацалуе, а толькі пацісне руку, думаю, што ён выхаваны (добра) на спосаб сучасны (можа нават паводле кніжак, напрыклад, прафесара Камычка), дзе як вол стаіць, што цалаваць у руку гэта „цмок-нонсенс“). Сама я за сучасным выхаваннем, за ліквідацыяй „цмок-нонсенсу“. Але ёсць у нас столькі старых цётак (мяне да іх не лічыце!) і бабулек са старасвецкім, кансерватыўным светапоглядам, якія нецалаванне ў руку маглі б успрыняць як адсутнасць пашаны (а на пашану яны заслужылі), дык можа дзеля святога спакою лепш было б іх цалаваць. Я нават з прыемнасцю гляджу, калі наша „сучасная“ моладзь, аб якой гаворыцца столькі кепскага, менавіта так і паступае. І гэта можна ўбачыць, на шчасце, вельмі часта. Наконт цалавання рук я заўважыла аднойчы нешта вельмі смешнае. У грамадстве пакутуе своеасаблівы забабон, паводле якога цалаваць у руку трэба жанчын замужніх, а паненак можна і не цалаваць. У сувязі з гэтым мне давялося назіраць вось такую карціну. Пяць джэнтльменаў пацалавалі ў руку замужнюю, якой было 18 год (яна замест трэці год хадзіць у 9 клас – на злосць маме выйшла замуж), а руку 28-гадовай паненкі, якая ўжо даўно працавала і за выдатную працу была ўзнагароджана двума медалямі, не цалавалі. Па-мойму, гэтая замужняя падноска не вартая той паненкі, але яе, відаць, шанавалі толькі за тое, што яна замужняя.

Праблему цалавання рук я лічу малаважнай яшчэ таму, што куды б мужчыны нас не цалавалі і як бы не выказвалі сваю пашану (уступалі нам месца, першымі прапускалі цераз дзверы), то і так статыстыка гаворыць, што гэта толькі форма. А ў сапраўднасці гэтыя джэнтльмены статыстычна прымушаюць сваіх жонак у чатыры разы больш, чым самі, працаваць у хатняй гаспадарцы. У выніку гэтага нашыя жанчыны перамучаныя і нявыспаныя (сістэматычна), і лекары б'юць трывогу. Апрача гэтага, гэтым жанчынам пагражае паўторная непісьменнасць, бо яны не маюць калі ні чытаць, ні глядзець тэлеперадачы, не гаворачы ўжо пра іншыя кантакты з культурай. Толькі адзін на дваццаць нашых джэнтльменаў з'яўляецца сапраўдным партнёрам сваёй жонкі, справядліва дзеліць працу ў хатняй гаспадарцы і тую, што звязана з выхаваннем дзяцей. У канфрантацыі з гэтым станам ці ж мае якое-небудзь значэнне афіцыйны пацалунак у руку? Па-мойму, ён вельмі ж ужо нагадвае пацалунак Іуды Іскарыёцкага. Ісус Хрыстос мучыўся пасля гэтага два дні, у выніку памёр. Мы мучымся ўсё жыццё. Цытуючы словы Віктара Гюго: смерць не страшная, найстрашнейшае жыць не жывучы, ці ж не выходзіць, што нашы мужчыны горшыя за Іуду“. Страшна!

Цётка Мальвіна

© PDF: Kamunikat.org 2020
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

© PDF: Kamunikat.org 2020 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

ФОТА ПА ЗАКАЗУ

(Заказвала Галена Раманюк з Кожына.

Дарагое Сэрцайка! Чатыры гады таму назад спаткала мяне няшчасце. Мела я нарачонага, якога вельмі кахала і думала, што наша каханне ўзаемнае. Нават пра вяселле ўжо гаварылі. Але калі я зацяжарыла і аб гэтым даведаўся мой нарачоны, не паказаўся больш у маёй хаце. Неўзабаве я даведалася, што паехаў некуды на канец Польшчы. Я ў роспачы хацела пакончыць самагубствам. Але толькі дзякуючы доброму сэрцу мамы і яе зразуменню я асталася жывая. И нарадзіла я дачушку. Мама памагае мне яе гадаваць. Жыву я разам з бацькамі. І ўсе цешымся малышом. Я пайшла пасля мацярынскага водпуску на работу, а мама яе пільнавала. І тут на рабоце стаў мною цікавіцца адзін мужчына. Ён высокі, прыстойны, толькі ўдавец. Дзяцей не мае, бо жонка яго памерла падчас родаў. Юрку, так ён завецца, любяць на заводзе, бо ён парадачны, спагадлівы чалавек. Пачаў прыходзіць да мяне дадому. І мая дачушка пасля нейкага часу ўжо выцягвала да яго ручкі, смяялася, бяжала, бычам бацьку, вітала яго. Ён гуляў з ёю, а маё сэрца радавалася на думку, што можа ён заменіць ёй роднага бацьку, якога яна і не бачыла ніколі. На прапанову Юркі, каб пажаніцца, я згадзілася адразу. Пасля вяселля мы сталі жыць у кватэры майго мужа, а дачушка яшчэ асталася ў маёй мамы. Але мне сумна было без яе. Ды і муж казаў, каб узяць яе да нас. Забралі мы яе. Уладкавалі ў прадшколле. Толькі ўсё страшна мне, каб хаця хто не пакрыўдзіў майго дзіцяці. Але не спадзявалася гэтага ад майго мужа. А здарылася такое. Я была ў ваннай і чую, муж моцна крыкнуў на дзіця і яно расплакалася. Я маланкаю ўлядзела ў пакой. За што? — пытаю. А за тое, што яна хацела сарваць лісток з пальмы. Я разлавалася, накрычала на мужа і, забраўшы малую, паехала на другі канец горада да мамы. Зараз жа і муж прыляцеў, але я з гаварыць з ім не захацела. Ужо тры дні сяджу ў мамы. Але яна лае мяне, кажа, што нічога страшнага не здарылася, калі тата крыкнуў, калі трэба было. І кажа, каб я вярталася дамоў. А я не магу дараваць мужу крыўды майго дзіцяці.

Аўгіня

Аўгіня! Ты празмерна ўражлівая на пункце свайго дзіцяці і непатрэбна нагневалася на мужа. Ён зусім яго не пакрыўдзіў. Выхоўваць дзіця — гэта не толькі яго забаўляць і выконваць усё, што яно захоча. А не ўсё ж яму можна і трэба яго гэтаму навучыць. Так вось паступіў твой муж. І не пакрыўдзіў ён гэтым дзіця, а ты яго пакрыўдзіла. Таму як найхутчэй вяртайся дахаты і старайся выправіць памылку.

Сэрцайка

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: Я выслаў свайго дарослага сына, каб памог пры жніве суседу. У часе працы здарыўся няшчасны выпадак, у выніку якога сын быў акалечаны. Больш двух месяцаў быў няздольны да працы, а пасля лекарская камісія прызнала яму III групу інваліднасці. Ці належыцца яму пенсія? Якая кампенсацыя прыслугоўвае пакрыўджанаму?

АДКАЗ: Кампенсацыя за няшчасны выпадак належыцца дзецям селяніна, калі выпадак здарыўся ў часе працы на сельскай гаспадарцы. Закон не патрабуе, каб выпадак здарыўся ў часе працы на сваёй гаспадарцы, і таму сыну належыцца кампенсацыя так, як бы выпадак здарыўся ў часе працы на гаспадарцы свайго бацькі. Пакрыўджанаму належыцца дапамога па хваробе 50 зл. за дзень. Дапамога выплачваецца, калі няздольнасць да працы трывае прынамсі 30 дзён без перарыву, але не даўжэй чым за шэсць месяцаў. Апрача гэтага, пакрыўджанаму належыцца аднаразовая кампенсацыя ў размеры па 500 зл. за кожны працэнт страты здароўя, але не менш чым 2000. Адносна пенсіі, то належыцца яна толькі тады, калі ў выніку выпадку ўзнікла інваліднасць I або II групы. Пенсія выплачваецца ў размеры 750 зл. у месяц. Інвалідам I групы прыслугоўвае, апрача гэтага, дадатак 500 зл. у месяц. Калі б з часам здароўе пакрыўджанага пагоршылася і яму прызналі II групу, то належалася б яму пенсія, а калі б урон на здароўі ўзрос больш, чым на 10 працэнтаў, то належалася б яму дадатковая кампенсацыя.

СЯМЕЙНАЯ ГІСТОРЫЯ

(Працяг са стар. 5)

Васіль Локцеў у гэты час служыў ужо ў Беларусі. Яго старэйшы брат, Барыс, быў ваенным лётчыкам, абедзве сястры — Таццяна і Нюра працавалі ў калгасе.

— Я тады была ўжо замужняя, — успамінае Таццяна. — Мой муж, Суровраў Хведар Емяльянавіч, быў шафёрам, членам партыі. У 1939 годзе цэлай сям'ёй, значыць, я, муж і нашы дзеці, мы перасяліліся з Малдавіі ў Карэлію. Дом пакінулі сястры Нюры, у якой мы пазней назначылі сабе з Васілём і яго жонкай нашае апошняе ў жыцці спатканне..

Тут, у гэтым месцы, пару радкоў у лісце Таццяны Ксенафонцьеўны перакрэслены, сказы недакончаны. Відаць, нялёгка даводзілася ёй снаваць гэтыя ўспаміны.

„...вось расказваю я вам пра лёс нашай сям'і, а перад вачыма ў мяне быццам жывы стаіць мой брацік Васіль, наш Вася. Бачу яго стройнага, высокага, прыгожага хлопца, за якім дзеўкі азіраюцца. Адзін раз ён падцягнуты ў форме лейтэнанта Чырвонай Арміі, або вось як на гэтай фатаграфіі, адзіная, якая ў нас захавалася і якую я вам пасылаю, толькі Богам малю, каб вы яе не згубілі і назад адаслалі... Ён тут перапрануўся ў чаркаскі касцюм...“

Гэтую фатаграфію надрукавалі мы ў папярэднім нумары „Нівы“ — разам з фатаграфіяй яго сына Віталія, лекара па прафесіі. Сёння гэтую сямейную калекцыю Локцевых зноў папаўняю фатаграфіяй **Віталія Васільевіча Локцева** з 1961 года, калі ён быў 20-гадовым юнаком, вучыўся ў медыцынскім інстытуце і адначасова праходзіў ваенную службу. Тут сын Васіля Локцева ў форме старшага сяржанта. На гэтым здымку ён вельмі падобны на свайго бацьку. Падабенства гэтае асабліва добра відаць, калі супаставіць здымак бацькі ў чаркаскім касцюме (з кінжалам) і сына ў форме сяржанта Савецкай Арміі. Вушы, бровы, вочы, нос, губы — у абодвух быццам адлюстраванне аднаго і таго ж самага чалавека. Наватправая шчака ў абодвух крыху больш закругленая, чым левая. Значыць, сын прадаўжае жыццё бацькі. Ён зараз на 16 гадоў старэйшы ад свайго бацькі ў момант яго гібелі. Вяртаемся аднак да ўспамінаў Таццяны Суроравай.

„Старэйшы наш брат, Барыс, — піша яна, — таксама ваяваў на фронце. Ён быў лётчыкам. З вайны вышаў жывым, але хворым, кантужаным чалавекам. Яго самалёт аднойчы падбілі і ён упаў на зямлю разам са сваёй машынай. Пасля вайны пасяліўся ў Барысаваглебску, дачакаўся аж шасцярых дзяцей, якія зараз з'яўляюцца дарослымі людзьмі. А Барыс і яго жонка, на жаль, ужо памерлі...“

Тут яе дачка, Раіса Фёдараўна, якая пісала гэты ліст, зноў вымушана была даўжэйшы час чакаць, пакуль маці пазбірае свае думкі.

„...можа непатрэбна я пра ўсё гэтае вам расказваю. — засцерагаецца Таццяна Ксенафонцьеўна. — але вы ж прасілі, каб вам апісаць усё, што адносіцца да сям'і Васіля Локцева. Дык дазвольце яшчэ пару слоў пра сябе. Калі пачалася вайна, мужа майго адразу ўзялі ў армію. Напамінаю вам, што мы тады знаходзіліся на поўначы, у Карэліі. Нас усіх эвакуіравалі ў цэнтральныя раёны Расіі. Адбывалася гэта вельмі хутка, у атмасферы панікі. Мы згубілі ўсе свае рэчы. З горам і бядою неяк пагрузіліся мы на баржу і па Волзе заплылі аж у Чаркаскую аўтаномную ССР. Размясцілі нас па вёсках. Мясцовыя людзі прынялі нас дружалюбна. Калгас выдзеліў нам старэнькі дом, у якім мы і пасяліліся. Крыху пазней брат Барыс прывёз да нас яшчэ сваю сям'ю. Іх тады было чацвёра. Жылося нам цяжка, вельмі цяжка. Вайна, усё для фронту.. Справа вядомая і пісаць аб гэтым не варта... Зараз жыццё перамянілася. Усе ў нашай сям'і жывуць добра, а нават, я б сказала, заможна... Толькі шкада, што з нашай сям'і я асталася ўжо адна — сірата. Васіль і Нюра прапалі на вайне, Барыс памёр... у чым вайна таксама вінавата. Будзь яна праклята!“

І мне таксама хацелася б паўтарыць гэты вокліч сястры палітрука Локцева. І таму пайду я далей па слядах бяды і няшчасця, якое прычыніла нам вайна, каб людзі ведалі, да чаго яна даводзіць.

Віктар Рудчык

Сын палітрука Васіля Локцева — Віталій Локцеў у час ваеннай службы. Здымак з 1961 года. Цяпер ён ужо лекар, яму сорак гадоў.

ФАЛЬКЛОР

БАЛАДА

Ой, за горою за камэнною,
там сыдзеў голуб і з голубкою,
там сыдзеў голуб і з голубкою —
цыловаліса, мыловаліса,
правым крылечком абымаліся,
правым крылечком обымаліся.

Ой, прышоў стрылець з-за сіня мора —
забыў голуба, голубка — вдова,
забыў голуба, голубка — вдова.
— Забыў голуба, забы шчэ й мэнэ —
нэхай нэ буду ў нэволі ў тэбэ,
нэхай нэ буду ў нэволі ў тэбэ.
Сып'е пшэныцю, ставіт водыцю,
абы спойматы біедну вдовыцю,
абы спойматы біедну вдовыцю.
Голубка нэ іесть, голубка нэ п'е,
а ў сад-выноград плакаты ідэ,
а ў сад-выноград плакаты ідэ.

Ад Юстыны Галко, 1894 года нараджэння, вёска Тафілаўцы гм. Дубічы Царкоўныя, запісаў 2 жніўня 1980 г. М. Гайдук, мелодыю расшыфраваў Я. Бондар.

Куток практычных ведаў

ГАЛУБЦЫ З ЯЧМЕННАЙ КАШАЙ

На 8-12 лісцяў белай капусты трэба ўзяць паўшклянкі ячменнай крупы, 4 даволі вялікія бульбіны, яйцо, цыбуліну, 30 дэкаў бачку, соль, перац, лыжку тлушчу.

Лісце капусты абліць кіпенем, разлажыць, каб астылі, абрэзаць нажом таўсцейшае сцябло. Ячменную крупу або ячменныя платкі зварыць так, каб расклеілася. Абабраную бульбу сцерці на тарцы, адцісцуць сок, дробна нарэзаны бачок растапіць, падсмажыць на ім дробна нарэзаную цыбулю. У бульбу дадаць кашу, яйцо, падсмажаную цыбулю, вымяшаць, дадаць солі і перцу. Разлажыць масу на падрыхтаванае лісце капусты, загартаць галубцы. Палажыць галубцы ў посуд, змазаны тлушчам, дадаючы крыху кмену, спырснуць тлушчам і ўставіць у духоўку. Падаючы, паліць галубцы падрыхтаваным соусам (памідорным ці грыбным).

РУЛЕЦІКІ З КАПУСТЫ

На 8 лісцяў белай капусты ўзяць 8 скрылёчкаў тонка нарэзанай свіной мяленкі, 2 цыбуліны, лыжку тлушчу, лыжку сцертага на тарцы чорнага хлеба, соль, прыправу „Яжынка“, шклянку таматнага соку, 2-3 лыжкі смятаны, лыжачку мукі.

Лісце белай капусты (а можна таксама ўзяць валошскую) паліць кіпенем, зрэзаць таўсцейшыя часткі лісцяў, разлажыць на дошачцы. На кожны ліст палажыць скрылёк свіной мяленкі. Цыбулю падсмажыць на тлушчы, вымяшаць са сцертым на тарцы чорным хлебам, палажыць на мялёнку. Загарнуць лісце так, як галубцы, палажыць у посуд, спырснуць вадой і запячы або стушыць. Калі капуста будзе мяккая, дадаць памідорны сок, заправіць соус смятанай з мукой, закіпяціць. Падаваць з бульбай.

ВАЛОШСКАЯ КАПУСТА ЗАСМАЖАНАЯ

Узяць галоўку валошскай капусты, крыху кмену, солі, 6 дэкаў бачку ці сала, лыжку мукі, цыбулю, лыжку таматнага соусу, канцэнтрату, зеляніны, прыправу „Яжынка“.

Капусту дакладна абмыць і пашаткаваць. Палажыць у малую колькасць кіпячай вады, дадаць сухі кмен, прыправу „Яжынка“, соль, зварыць. Мяккую капусту заправіць засмажкай з сала і мукі, дадаць сцерты яблык ці таматны канцэнтрат, закіпяціць, пасыпаць зелянінай.

Гаспадыня

ВЕР-НЕ ВЕР

Снілася мне, што ў нейкім горадзе еху я самаходам і перад сабой пхаў бляшаны круг з надпісам „Вэстэрплятте“. Раптам аказалася, што я на веласіпедзе і пхаю гэты круг. І не праехаў я веласіпедам і дзесяці метраў, як апынуўся ўжо на фуры. І гэтаю фурай з канём уехаў на мост. І тут жа я ўжо пад мастом, у тунелі. Тунель сухі, вады не было. Убачыў, што няма ніякага выхаду, пачаў я карабкацца па змуршэлай сцяне ўверх, прытрымоўваючыся сухога, таксама змуршэлага дрэва. Укарабкаўшыся на сцяну, убачыў, што і там няма мне аніякага выхаду, бо і там такая ж прорва. На гэтым прачнуўся.

Вася з Беластока

Вася! Сон твой вельмі нядобры. Але пачнем па парадку. Той надпіс на бляшаным кругу, які ты пхаў перад сабой, сведчыць аб нейкай сварцы, якая чакае цябе. Назва ж „Вэстэрплятте“, напэўна, асацыіруецца ў тваіх думках з крывавым полымем вайны. Далей. Ехаць на фурманцы — таксама нядобра, бо абазначае гэта для цябе нейкую хісткую, няпэўную справу, а тым больш, што ўехаў ты на мост, а не ехаў па зямлі. Найгоршы ва ўсім гэтым канец сну. Хоць у тунелі было суха і не было вады, то ўсё ж гэта быў тунель, вузкі праход, і сведчыць гэта аб несумленных клопатах, якія цябе чакаюць. Цяжка табе было, ты лез на змуршэлую сцяну, чапляючыся за сухое дрэва, і, хаця ўлез наверх, убачыў, што выхаду няма, а наадварот — перад табой прорва. А што абазначае прорва, тлумачыць не трэба. Вядома: будзе нейкае бязвыхаднае становішча, але, здаецца, у нейкіх службовых ці матэрыяльных справах. Хваробы ані смерці сон не прадвяшчае. Спагадлівы

Астрон

© PDF: Kamunikat.org 2020 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

© PDF: Kamunikat.org 2020 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

ТРЫБУНА чытачоў

З расказаў дзеда Раманчука

ПАСЛЯ ПАЖАРУ

Пасля пажару Скупава раздзялілася на Старое і Новае — на выгане. Багаты цесць Янкаў памог яму купіць гатовую хату. У Янкі быў старэйшы брат Захарка і ён меў большае права будавацца на старым месцы, але з Янкам спорыць цяжка і Захарка пайшоў будавацца на новае сяло. З будовай хаты трэба было адлажыць да цяпла, бо набліжалася зіма. Вяда была вялікая. Трэба было што прадаць, а што купіць. Трэба было па чужых уцалелых клунях змалаціць цэпам звезенае ў стог жыта. Трэба было і пасеяць. Трэба было дзесьці ўладкаваць жывіну і корм, прызапасіць на зіму. Трэба і самой сям'і мець прытулак. На шчасце, не згарэў прысценак каля садка. Там былі засекі для збожжа, стаялі бочкі, віселі хамуты і іншыя гаспадарчыя рэчы. У гэтым прысценку пасялілася Янкава сямейка.

А сямейка была не малая: 5 сыноў і адна дачка (пасля пажару прыбавіліся яшчэ 3 хлопцы і адна дзяўчынка). Усе хацелі есці, а хлеба не было. Трэба было ісці па свеце прасіць міласцыню — жабраваць. Але ж каму ісці? Янка не пойдзе — гонар не дазволіць, дзеці таксама не пойдуць. Каму ж ісці? Выпадае толькі маці. Так і пайшла яна па свеце жабраваць. Шкада ёй дзетак. Не магла пераждываць, як дзеці просяць хлеба. „Ой, як цяжка жабраваць і прасіць кусочак хлеба, — казала Галена. — Для сябе не прасіла б, але для дзяцей прымусіла сябе. Хадзіла я па вёсках — Навасадах, Дубінах, Барысаўцы, Падляшска-Гарадзіску, дзе зямля пшанічная. Так вось чую, адзін чалавек і кажа: „Такая маладая і жабруе. Магла б зарабляць на хлеб“. Цяжка было мне гэта слухаць, але як кажуць: „Ад сумы і ад турмы, чалавеча, не адракайся“. Я была рада, калі прынесла дзецям заплечны мяшочак кусочкаў хлеба. Часам і акраса знайшлася. Якая ж была радасць! Таму і я пяпер нікому не адмаўляю бедным і дзялюся апошнім кусочкам, бо сама спазнала, як цяжка прасіць.

Цяжка жыць было пасля пажару, але неяк пражылося. Прыйшла вясна. Нарасло зелячка: крапіўка, лябёдка — варылі страву. Ужо вялікай бяды не было. Бракавала хлеба, але цярпелі.

А як жа іншыя аднасяльчане жылі? Апісаць цяжка ўсю біду. Таксама хадзілі па сёлах. Кожны нёс сваю біду на сваіх плячах і ратаваўся, як мог, паводле людской пагаворкі „Ніхто не ведае, як іншы абедае“. І людзі неяк перанасілі біду, жылі і будаваліся, але з вялікім горам і цярпеннем. Заробкаў не было ў лесе, бо ў царскай удзельнай пушчы не было такой эксплуатацыі, як у цяперашнія часы. Найчасцей была толькі ачыстка вясною, на якую ішлі больш ад іншых дзяўчаты, каб зарабіць на суконку і новую хустачку. Дарослыя хлопцы най</br>маліся ў парабкі, а меншыя хлапчукі ў пастушкі на год. А год лічыўся ад Фамінае нядзелі да асенняга Міхала Архістрація. Дагаварваліся на слова і на збожжа.

З бяды радзілася зайздрасць і пакражы. Яўрэйка Гітля так казала: „Як родзіцца ў нас дзіця, то яно качае галавою — як я буду жыць на свеце? А як родзіцца ў вас, то хватае ўсё пальцамі — як бы што ўкрасці“. А ўсё ж, з чаго? З бяды!

У. Г.

Дарагая рэдакцыя, прашу, прыміце сардэчныя прывітанні ад вашага пастаяннага чытача з Калабжэга. Я ў далейшым яшчэ не вывучыў выдатна мовы сваіх бацькоў, яшчэ ў далейшым не ўмею свабодна пісаць па-беларуску. Ды праца над гэтым у мяне ідзе, а дапамогай мне служыць тыднёвік „Ніва“. У ім я знаходжу вялікую дапамогу, ад некаторых журналістаў вучуся. Асабліва многа дапамагла мне пазнаць гісторыю беларускай літаратуры „Нашаніўская пара“ А. Баршчэўскага. А. Баршчэўскі сваімі артыкуламі ў „Ніве“ пазнаёміў мяне даволі абшырна з творчасцю Якуба Коласа і Янкі Купалы. Яго артыкулы з „Нівы“ я перапісваў і перапісваю ў асобныя сшыткі, дасягаючы гэтым дзве мэты: першая — вучуся пісаць і другая — вывучаю жыццё і творчасць нашых слаўных беларускіх пісьменнікаў і паэтаў.

Дзмітры Слізень

НЕ ТАК ЯНО ДОБРА...

Паважаная рэдакцыя, я гаварыла, што пісаць не буду. Аднак прыпомніліся мне словы: „Роднай мовы сваёй не цурайся, як не зрокся яе ў няволі, то і вольны цяпер не зракайся“.

Я чытала артыкул Мікалая Панфілюка. Ён хваліў кіраўніка СКРу ў Дубічах Царкоўных. А я хачу сказаць: не хвалі дня зрана. Вось якая справа: у гэтым годзе я пераняла гаспадарку ад бацькі. У мяне пакуль што няма сваіх машын. Я знаю, што СКР сваю зямлю мае. Але чаму ж абяцаюць, а не выконваюць? Паехала сёння мама мая ў СКР пятнаццаты раз. А гаворыцца, што такі дарагі цяпер час.

Мне здаецца, што штосьці яно не так. Калі я перймала зямлю, то гаварыла аб тым, што хачу, каб СКР рабіў мне паслугі. А цяпер мне кажуць, што СКРы ад прадукцыі, а не ад паслуг. Я бачу, што гаспадары, якія прадаюць дзяржаве многа малака і мяса, таксама чакаюць паслуг СКР. Немагчыма, каб кожны гаспадар меў свой камбайн.

А што мне рабіць? Збожжа на пні стаіць. Мо з дырэктарам у Кляшчэлях трэба гаварыць? Засталася надзея.

Цяпер я ведаю, чаму маладыя з вёсак уцякаюць. Думаю, што і мне давядзецца ўцячы. Знаю таксама, як ва ўсіх дзяржаўных установах сялян абслугоўваюць. Але аб гэтым у наступны раз. Бо сёння жніво — найважнейшая справа!

Мар'я Пень

НЕ АБГАНЯЦЬ ЧАС!

Бельская малачарня дае вялікую прадукцыю. Яна сучасная, аўтаматызаваная і лічыцца адной з лепшых у ваяводстве. Ды вось адна справа: на бутэльках з малаком, калі яго прывозяць у краму ў сярэдзіне дня, у панядзелак, напрыклад, выціснута дата на аўторак. Малако, якое прывязуць у краму ў аўторак, будзе мець пячатку серады. Выглядае, што ў нашых сёлах сяляне доўгі час чакаюць. Выглядае, што ў нашых сёлах сяляне доўгі час чакаюць. Выглядае, што ў нашых сёлах сяляне доць каровы дзень наперад. Цікава, што такога прагрэсу не дабіўся ніхто апрача бельскай малачарні.

Іван Кірызюк

НОВЫЯ ДАМЫ

Бельскае будаўнічае прадпрыемства аддало ў карыстанне жылхарам горада два чатырохпавярховыя жылыя блокі для 88 сем'яў. Адзін з блокаў будаваўся пад патранатам гарадскога гуртка ЗСМП. І сорак членаў ЗСМП атрымала новыя кватэры.

У далейшым будуюцца чатыры жылыя блокі. Усе яны на пасёлку, які назвалі імем Гагарына. Кіраўніком будовы гэтага пасёлка з'яўляецца Аляксандр Шпілеўскі. На будове няма балагану, відаць парадачная і саліднав работа.

Іван Кірызюк

ХТО ЯСНА АДКАЖА?

Усе, пэўна, ведаюць, што ў апошнія два гады выступаюць у нас вялікія цяжкасці з купляй цэменту. Няма яго. У дубіцкі філіял ГС толькі раз ён быў дастаўлены і то ў недастатковай колькасці. Гміна аж кіпела тады ад наведвальнікаў, якія не выходзілі з кабінета гміннага тэхніка, бо кожны хацеў, маліў, каб нейкую долю таго цэменту атрымаць. Вядома, у такім выпадку цяжка ўсім дагадзіць і ўсім даць. Людзі ўвесь час задаюць сабе пытанне: хто б тут ясна адказаў ім, калі можна будзе купіць цэмент, які так патрэбны гаспадару на вёсцы?..

М. Панфілюк

КАЛІ БУДЗЕ?

Гайнаўка развіваецца бурна, мы аб гэтым добра ведаем. Але як у кожнага чават добрага гаспадара, так і тут можна знайсці і адмоўныя бакі, хаця яны і не такія важныя. У Гайнаўцы такой адмоўнай справай з'яўляецца вуліца Варшаўская, і не столькі цэлая вуліца, як маставая ці тратуар. Маставая выкладзена з вялікіх няроўных каменняў і, калі па ёй едзеш, вельмі трасе. Людзі веласіпедам, а нават матаролерам едуць па тратуары, ды гэты тратуар пясчаны, толькі ўтоптаны, як ток. Зноў жа ведаем, што тратуарам ехаць нельга, бо з гэтага ўсяго можа выйсці нейкі выпадак. Пара, каб маставая на Варшаўскай у Гайнаўцы была заасфальтавана. Сёння менш важныя дарогі пакрываюць асфальтам, а тут такая вялікая і важная вуліца так доўга чакае сваёй чаргі. Што на гэта бацькі горада?

М. Панфілюк

ЯШЧЭ АБ НУЖНІКУ Ў ГС

У Бельску на вуліцы Крынічнай ёсць нужнік ГСу. Цяпер там зрабілі парадак. Чыста там, як ніколі. Але як гэта часта ў нас бывае, калі нават і добра зробяць, то чагосьці не дакончаць. Так і тут выйшла. Калі малявалі сцены нужніка, дык замалявалі надпіс „Для жанчын“. Надпісу „Для мужчын“ і раней не было, але калі быў надпіс „Для жанчын“, дык астатняе вядома.

І я вось быў сведкам такой сцэны ў чацвер: жанчына крычыць і бяжыць, а з карзіны ў яе вылятаюць куры. Людзі пытаюцца: чаго так крычыце? Ці чорта ўбачылі? Не, кажа, толькі там сядзеў нейкі падобны да чорта. Мне страшна стала, бадай не туды, дзе трэба, папала.

Чаму ж не вычысціць патрэбнага надпісу, або нанава яго напісаць, каб людзі чыталі і ведалі, дзе што?

Румі

НЯХАЙ БУДЗЕ ПА-СТАРОМУ!

Было гэта перад Пятром і Паўлам. Быў сонечны дзень, прыгравала з самага поранку. Пайшоў я ў краму, выпіў піва і — дахаты. Каля Пракопавых сядзела група моладзі. Адна дзяўчына мяне зачапіла. Дзядзька, што новага ў свеце? Прысеў я каля іх і разгаварыўся. Новага, кажу многа. Толькі вось што мяне турбуе, чаму вы не жэніцеся? А навошта? — закрычалі мне ўсе ў адказ. Пытаецца, навошта? Адкажу. Прыйдзе такі час, што нікому не будзеце патрэбны. Як гэта? Чаму? Ага, думаю, добрую тэму закрануў, тады давай, едзем далей. А таму, дараженькія. чулі, што ў Англіі дзяцей родзяць у шкляных трубках. Чулі? А хто б калісь падумаў!.. Ужо там вучоныя інстытуты ствараюць па гэтай справе. І тады навошта будзе жонка? Каб толькі сварылася з чалавекам?

І так я ім наплёў, што і сам паверыў у гэта. А ведаеце, жанчыны такую гаворку любяць. Нібыта не хочуць слухаць, а будуць сядзець хоць цэлы дзень. Пачырванеюць толькі, прыгожанькімі паробяцца і толькі знай, бравы. І паверце, да чаго дайшло. Праз пару дзён прыходзіць да мяне Федзька і кажа: навошта вы нагаварылі аб тых дзецях са шкляной руркі, мая Любка не дае мне спакою, жанішся, ды жанішся, больш нічога і не гаворыць. Паверыла дзяўчына вам і што? А ты ж што на тое? — пытаю яго. Кахаеш яе? Ну, кахаю і то яшчэ як! А яна цябе? Угу, таксама. Бацькі што на гэта? Ведаеце, маці толькі гэтага і чакае. Навошта ж ты чакаеш? Дзяўчына ж як рэпа, прыгожая. працавітая, кроў з малаком.. Ты думаеш, што калі больш пагуляеш, то лепш будзе? А шыш дастанеш. Можа хто-небудзь забраць табе дзяўчыну. Другой такой не знойдзеш. І пакуль тое новае не дайшло яшчэ да нас, прыбраце, падавайся на калейку. Так яны і пажаніліся. А калі я складаў ім пажаданні на шлюбе, падумаў, падумаў і кажу: вы, дзеткі, не бойцеся, ваш век пройдзе яшчэ па-старому. Адно другому будзеце патрэбны і кахайцеся наздароўе, як вашы бацькі і дзяды. А яны не вытрымалі і разрагаталіся ўголас.

Вось часам як выходзіць.

Г. Мароз

ТРАГЕДЫЯ НА АРЛЯНЦЫ

У суботу 6 верасня на чыгуначным пераездзе Арлянка каля гадзіны 14.30 дайшло да трагедыі. На трактар, які цягнуў прычэп (тыповы) з 30 вучнямі са школы ў Орлі, пражываючымі ў сяле Шчыты, наехаў поезд, што ішоў з Гайнаўкі ў Беласток. На месцы загінуў адзін вучань, а сямёра іншых было цяжка паранена. Усіх параненых перавезлі ў бальніцы ў Гайнаўцы, Бельску і Беластоку.

А цяпер — што далей? Бадай, пара ўжо, каб улады ПКП прадумалі, як забяспечыць чыгуначныя прыпынкі ў Старым Беразове, Моры і Арлянцы. Цяпер яны не пільнуюцца і няма тут ніякай аховы. Трэба паставіць тут шлагбаумы. Іх маглі б абслугоўваць працаўнікі ПКП за адпаведную плату, тыя, якія прадаюць білеты ў касах на гэтых прыпынках. Трэба яшчэ помніць, што на ўсіх гэтых прыпынках крыжуюцца дарогі і рух тут заўсёды вялікі. Шлагбаумы забяспечваюць хоць у некаторай ступені перад трагічнымі выпадкамі. Пару гадоў назад таксама у Старым Беразове здарыўся трагічны выпадак на чыгуначным прыпынку і таксама былі ахвяры.

Іван Кірызюк

ЯК ЕЗДЗІЦЬ АЎТОБУС?

Ужо ў першыя дні новага навучальнага года вучні, якія даязджаюць у школу аўтобусам ПКС, не змаглі даехаць у пару. Вось прыклад. На трасе Кляшчэлі — Гайнаўка вучні дарма чакалі аўтобуса, які паспелі б на ўрокі. А ведаем жа ўсе, якія прыемныя і важныя першыя гадзіны і дні ў школе. Ды што ж, ПКС не зацікаўлены пунктуальным даездам моладзі ў школу. Гэта не іх справа?..

А яшчэ адно. Мала таго, што не заўсёды бывае аўтобус. Здараецца так, што калі аўтобус і едзе, то не на кожным прыпынку затрымліваецца. Ці ж могуць вучні быць задаволены такой сітуацыяй?

Ян Карчэўскі

ЦІ ВОЎК СТРАШНЫ?

„Ніва“ пісала пра нястрашнага ваўка. А чаму шапка на галаве падымаецца, калі хто напаткае яго на сваёй дарозе? Таму што ад страху валасы падымаюцца дыба і падымаюць шапку. Гэта я чуў ад людзей і на сабе пераканаўся.

Пасля вайны за ракой Нарвай ва ўрочышчы Горкі, па горах, якія параслі хмызнякамі, было многа ваўкоў. Мне тудой давялося ноччу ісці з чыгункі. Дахаты было дзевяць кіламетраў. Вышаўшы з лесу, калі дахаты засталося якіх паўтара кіламетра, я лягчэй дыхнуў. Але ненадоўга. Я ўбачыў раптам, што побач мяне валачэцца ваўчыска, не сказаў бы, што не страшны. Я намацаў два камені і стукнуў адзін аб адзін. І воўк затрымаўся каля мосту.

У нас няма такіх драпежнікаў, якія б знішчалі ваўкоў. Ваўчыха можа радзіць да сямі ваўчанят. Калісь іх многа было. Стады ваўкоў нападалі на фурманкі і разрывалі коней і людзей. Паяўляюцца ў нас, абы не было іх замнога. Ужо воўка называюць селектарам і санітарам. Мінулую восень у Будах, што каля Ялоўкі, на хутары ў Салеі воўк падкапаўся ў хлеў і правёў там селекцыю — задушыў тры найлепшыя авечкі і парасцягваў іх па полі. Пасля ваўка чалавек вымушаны быў быць санітарам, хаваў падлу, каб не смярдзела. Каля Міхалова воўк схапіў цялушку, а старую худую карову не чапаў.

Кажуць, што воўк адждыляецца старой і хворай дзічынай. Цікава, як ён пазнае хворую дзічыну, не меўшы слухавак? Няўжо воўк такі добрасумленны, што не чапае зайчанят і казлянят? Воўк жывіцца тым, што напаткае, ад яго не ўцячэ здаровая каза ці серна. Воўк вельмі вынослівы ў бегу і моцны. Мае такую сілу волі, што калі ад стада адверне найлепшую авечку, ці барана, то тая авечка ці баран самі пабягуць у лес за ваўком. Воўк, калі вельмі галодны, можа кінуцца нават на чалавека, неспадзявана і спрытна збіць яго з ног, а тады цяжка ад яго абараніцца.

Што ж чалавек? Чацвёра ці пяцёра мужчын збіраюцца, каб закалоць парсюка, і яшчэ звязваюць яго, каб не вырваўся. Гавораць, што воўк з'ядае ў лесе падлу, але і так людзей у лесе больш, чым ваўкоў, і трэба, каб самі людзі сачылі за парадкам у лесе. А ў нас як? Калі здохне курыца ці парася, яго выкінуць, не закапаўшы. Воўк-санітар, а хто будзе над ваўком санітарам? Можа трэба будзе нам разводзіць львоў і тыграў? Часамі хто праводзіць сход і гаворыць ерунду, а яму б'юць у далоні. Вядома, у Варшаве воўк нястрашны, але ў лесе напаткаць ваўка — душа пойдзе ў пяткі.

Перад вайной каля Нараўкі ў Белавежскай пушчы працавалі рабочыя з Ялоўкі. Адзін з іх пайшоў за вадой да рэчачкі, у той час на яго накінулася ваўчыха. Чалавек быў здаровы. Яму ўдалося ўсадзіць ёй руку ў горла і так завалі ў рэчачкі. Невядома, хто каго перамог бы, але чалавек крычаў ратунку і прыбеглі рабочыя і зарубалі ваўчыху. Прыязджала камісія, якая прызнала, што ваўчыха была старая і кульгавая. Не магла дагнаць дзічыны і таму заатакавала чалавека.

Ф. Хлябіч

© PDF: Kamunikat.org 2020 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

© PDF: Kamunikat.org 2020 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

БАЛОНКА І ПАВАГА

Сабака чалавеку друг.
Што так яно — даведзена вякамі.
Заўжды ён быў у чалавека пад рукамі.
Нязменны вартавы, вынослівы пастух,
Адменны следапыт і паляўнічы ўдалы.
І нават касманаўт, як Лайка, дасканалы.
Таму й павага да сабакі скрозь.
І вось
Малой балонцы крыўдна стала,
І агарнула яе злосць.
„Дзе ж праўда ёсць? —
Падумала яна. —
Каму павага? Шпіцам ды аўчаркам?
Балонкам жа пустая чарка?
А годнасць жа ў сабак усіх адна.
Хіба не так! Ды гэта тэрмінова
Я даказаць гатова
І дакажу.
Сабачы спрыт балонак пакажу
Усім, усім!“ І шустрая балонка,
Як вывелі яе на двор гуляць,
Падбегла да варот і ну брахаць
На ўсіх чайкол, задзірыста і звонка.
„Чаго ты гаўкаеш, дазволь спытаць? —
Азваўся верабей. — Прычын няма ж і знаку“.
„Гаў, гаў! Хачу ўсім даказаць,
Што і мяне лічыць патрэбна за сабаку
І, як аўчарку, паважаць!“
Павага толькі з тым гатова знацца,
Хто ўмее плённай працай
Дабівацца
Узлёту, дасягненняў, росту.
А іншы думае парой,
Што ўсё на свеце дужа проста:
Пагаўкаў — і герой.

Уладзімір Корбан

Імпартгумар

Калі чалавек стаміўся

— Алё, гэта ты, Буднік?

— Так, я, Васіль Міхайлавіч! Добры дзень.

— Як жывеш?

— Нічога, дзякуй.

— А я, браток, кепска. Печань узбунтавалася, а пуцёўкі ў Баржомі — няма ж.

— Ай-яй-яй!

— У тэатр трэба было б схадзіць, ды касцюма добрага няма.

— Зразумеў, Васіль Міхайлавіч.

— Тэлевізар не гляджу — экран не свеціцца.

— Кінескоп, відаць...

— На машыне не езджу, акумулятар сеў, а калі ўстане, нягоднік, не ведаю.

— Што? Акумулятар?

— Сто гадоў не парыўся, а ў лазню не прабіцца.

— А ў нас лазенька — шык!

— Але, галоўнае, Буднік, ад сямі стаміўся. Дзеці надакучылі, жонку бачыць не магу, адпачыць бы тыдні два-тры, грамадскія мясціны наведаць, пагутарыць з цікавымі людзьмі дзе-небудзь у маляўнічым кутку некранутай прыроды з шашлыком у адной руцэ і вудай у другой.

— Я гатовы, Васіль Міхайлавіч.

— Тады з панядзелка пачынаю рэвізію.

Барыс Рабенькі

НІЎКА

Толькі дурні маглі ўстанавіць тут дрэва!

З Весніка Задрыпоніі

ЗАГАДКІ КАХАННЯ

У аддзеле, дзе служыць У. Вушасты, лічацца трыццаць чатыры жанчыны, але кветкі і іншыя знакі ўвагі ён дарыць толькі начальніку аддзела. „Сэрцу не загадаеш“, — тлумачыць гэты парадокс закаханы.

ПЫТАННЕ ГАПКІ

Ці можна праз пальцы глядзець праўдзе ў вочы?

У СУДЗЕ

— Сорам вам так часта трапляць пад суд! — кажа суддзя да падсуднага.

— Не дзіва, ваша скароддзе, — адказвае падсудны, — чалавек адзін, як той кол, а ў нас процi яго тысячы ўсялякіх стацей: не штука, за каторую колечы ды й зачэпішся!

УТАМІЛІСЯ

Два лодыры сядзяць на лаўцы.

— Ну што, пайшлі? — кажа адзін.

— Пайшлі, — адказвае другі.

Пасядзелі, памаўчалі.

— Ну што, пайшлі? — зноў адазваўся першы.

— Ды колькі можна хадзіць, — разлаваўся другі, — трэба хоць трохі адпачыць.

ПЕСНІ НА ЗАЯЎКАХ

На просьбе Галены Вайранюк, Галіны і Зіны Красько з Ягаднік змяшчаем песню

BLISKA MOIM MYŚLOM

Tekst, muzyka i wykonanie: **Andrzej Tenard**

Bliska moim myślom
Pragnę ci powiedzieć
Że doprawdy wszystko mam
Wszystko — oprócz ciebie.
Bliska moim myślom
A dłoniom daleka
Może o tym nawet nie wiesz
Że na ciebie czekam.
Daj mi dzień, jeden dzień
Jedną noc, jeden sen
To powinno mi wystarczyć
znów
Do jutra
Daj mi dzień, jeden dzień
Jedną noc, jeden sen
Chociaż wiem, że znowu noc
Będzie za krótka
Bliska moim myślom
Pragnę ci powiedzieć
W życiu miałem wszystko już
Wszystko — oprócz ciebie.

— І што мы з гэтым зробім?

Славутасць: барада кучаравая і рыжая.

ЧАСАМ ЗАХОДЗЯЦЬ

Аднойчы ў магазіне задрыпанец спытаў прадаўшчыцу:

— У вас сшыткі ў кружочак ёсць?

— Няма. Ёсць толькі ў лінейку і клетачку, — адказала прадаўшчыца.

Той задрыпанец пайшоў сабе. А другі пачуў гэту размову ды й пытае ў прадаўшчыцы:

— І часта вам трапляюцца такія дурні?

— Ды часам заходзяць, — адказала прадаўшчыца. — А вам што даць?

— Дайце мне, — кажа задрыпанец, — лінейку для шостага класа і глобус Задрыпоніі.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Аднойчы настаўніца павяла вучняў у мастацкі музей. Адна вучаніца, глядзячы на карціну, на якой быў прадстаўлены Емельян Пугачоў, спытала:

— А гэта хто — бацька Алы Пугачовай?

*

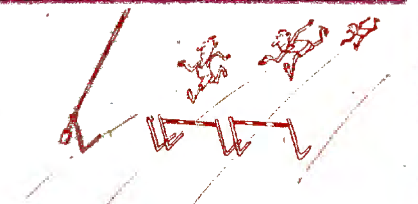
— Ты збіраешся са мной жаніцца, таму што я атрымала ў спадчыну ад цёткі Норы вілу?

— Вядома, не. Гэта проста смешна. Я ажаніўся б з табою, ад каго б ты гэту спадчыну ні атрымала.

*

Тэхасец купіў свайму сыну пісталет. Праз нейкі час сын сказаў, што абмяняў пісталет на гадзіннік.

— Ты асёл! — ускліknуў бацька. — Цяпер, калі хто-небудзь цябе ўдарыць ці зняважыць, ты ў адказ спытаеш, якая гадзіна?

Высокі артыстызм.

СУФЛЁР

Прафесар: — Не хвалюйцеся. На экзамене ж, як у тэатры. Вы — акцёр, а я — глядач.

Студэнт: — Тады я зараз паклічу суфлёра.

ПАМІЖ ДАМАМІ

Дама гаворыць сваёй знаёмай:

— Мне і сястры разам шэсцьдзесят год...

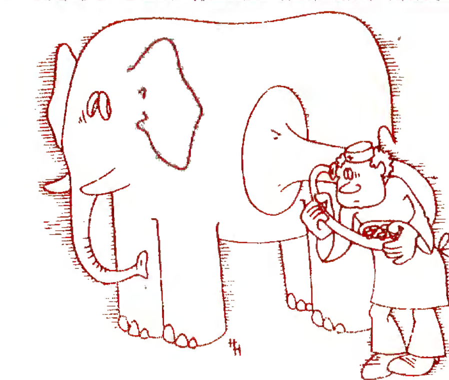
— Божа мой, і ты не баішся пакінуць такую малышку адну дома?!

НЕ ДАСЛУХАЎ НАСТАЎНІКА

На другі дзень пасля выплаты каля завадской прахадной сустрэліся майстар цэху, настаўнік моладзі ды яго падапечны, малады рабочы, у якога галава забінтавана і сінякі пад вачыма.

— Што з табою? — спытаў майстар. — Ты ўчора, прыйшоўшы дадому, усё рабіў так, як я табе раіў?

— Так, усё, толькі адно забыў: таўкача і качалку схаваць...

Без слоў.

Курёзы

ПЕРАКАНАЛІ...

У кварталах Непала, дзе жывуць беднякі, адзін стары будынак быў у такім пагражальным стане, што было вырашана эвакуіраваць яго жыхароў. Аднак беднякам не было куды падзецца, і яны ўпарта адмаўляліся выехаць. Тры гадзіны ўгаварвалі іх паліцэйскія і пажарныя. У рэшце рэшт дамовіліся прадоўжыць дыскусію на вуліцы. Але як толькі апошні жыхар выйшаў з пад'езда, трохпавярховы дом захістаўся і рухнуў. „Вось цяпер нас пераканалі“, — з горыччу сказаў адзін з жыхароў.

ВАЖКАЯ ПАДСТАВА

Англічанін Віктар Брукс рэгулярна атрымліваў ад свайго сябра з Амерыкі цыгары і тытунь у звычайных паштовых пасылках, пазбягаючы аплаты пошліны. Калі гэта высветлілася, суд прыгаварыў яго за падман таможных улад да штрафу ў 1000 фунтаў стэрлінгаў. Адвакат Брукса палічыў пакаранне празмерным. Цыгары, гэтыя, заявіў ён, нельга падарыць нават ворагу. Пакаранне, якому падвергнуў сябе абвінавачваемы, ужываючы іх на працягу некалькіх месяцаў, з'яўляецца, на думку абаронцы, дастатковай падставай для змякчэння прыгавору.

НЕ НА ТАКУЮ НАПАЛІ

Двое грабежнікаў забраліся ў адну з цэркваў горада Драмена (Нарвегія). Але ім сустрэлася 70-гадовая манахіня. Налётчыкі не палічылі яе дастойным праціўнікам. І пралічыліся. Моцным ударам манахіня паслала ў накдаўн аднаго з грабежнікаў, а той, падаючы, збіў з ног свайго напарніка.

Калі радуга пад табой — выйдзі з лужы.

© PDF: Kamunikat.org 2020 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020